

Primaria Comunei Tuzla

Judetul Constanta

Tel. 0241 747 564

Comuna Tuzla

Fax. 0241 747 904

Sos. Constantei nr. 80A

e-mail primariatuzla2007@yahoo.com

DISPOZIȚIA NR. 171/07.06.2023

privind aprobare "Pachet măsuri actualizare Plan de Dezvoltare Locală a UAT Tuzla în cadrul proiectului "Dezvoltarea locală a UAT Tuzla prin promovarea resurselor locale" POCA/659/2/1/151338

Reșit Taner , primar al comunei Tuzla ,judetul Constanta,

Având în vedere:

- referatul de necesitate și oportunitate al dnului Georgescu Aurelian;
- "Pachet măsuri actualizare Plan de Dezvoltare Locală a UAT Tuzla în cadrul proiectului "Dezvoltarea locală a UAT Tuzla prin promovarea resurselor locale" POCA/659/2/1/151338

În temeiul prevederilor art. 155 alin. (1) lit. "d" și alin. (5) lit. "a", art.196 alin.(1) lit .b) și art.199 alin.(1) și alin.(2) din OUG nr.57/2019 privind Codul administrativ:

**PRIMARUL COMUNEI TUZLA
emite prezenta dispoziție:**

ART.1. Se aprobă "Pachetul de măsuri actualizare Plan de Dezvoltare Locală a UAT Tuzla în cadrul proiectului "Dezvoltarea locală a UAT Tuzla prin promovarea resurselor locale" POCA/659/2/1/151338, conform anexei la prezenta dispoziție.

ART.2. Secretarul comunei va comunica preznta dispoziție persoanelor nominalizate, Instituției Prefectului -Județul Constanța, primarului comunei Tuzla, compartimentului resurse umane.

PRIMARUL COMUNEI TUZLA,

Taner REȘIT

**AVIZAT PENTRU LEGALITATE,
SECRETARUL GENERAL AL COMUNEI TUZLA,
Daniela-Alina BORCAN**

PACHET MĂSURI ACTUALIZARE PLAN DE DEZVOLTARE LOCALĂ A UAT TUZLA

Mai 2023

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!

Contents

Preambul	3
1. Contextul internațional privind dezvoltarea și promovarea turismului	3
Strategii și legislații la nivel European	3
Strategii și legislații la nivel național	8
Strategii și legislații la nivel local	10
2. Direcții strategice de dezvoltare a localității Tuzla	11
Valorificarea prin turism a resurselor naturale și culturale	12
Creșterea valorii adăugate în exploatarea resurselor agricole	16
Promovarea activităților culturale și interculturale	17
3. Surse potențiale de finanțare	22
Domeniul turism și cultura	22
Domeniul agricultură	38

Preambul

Lucrarea este elaborata in cadrul proiectului “Dezvoltarea locală a UAT Tuzla prin promovarea resurselor locale” cod proiect 151338, cofinanțat din FSE prin POCA 2014-2020 si urmărește formularea a 3 direcții strategice de dezvoltare a localității, astfel încât acestea să corespundă într-o mai bună măsură contextului programatic actual și componentelor și atribuțiilor legate de autoritățile publice locale si ca răspuns la nevoile identificate și în contextul oportunităților financiare oferite de punerea în practică a Mecanismului de Redresare și Reziliență.

1. Contextul international privind dezvoltarea si promovarea turismului

Strategii și legislații la nivel European

Uniunea Europeană, ca structură suprastatală, și-a definit o politică de dezvoltare turistică, având ca scop maximizarea contribuției industriei turistice la dezvoltarea, ocuparea forței de muncă și cooperarea între statele membre, mai ales prin exemple de bune practici. În iunie 2010, Comisia Europeană a adoptat Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Social și Economic European și Comitetul Regiunilor intitulată „Europa, destinația turistică favorită la nivel mondial - un nou cadru politic pentru turismul european”, document din care sunt extrase informațiile relevante de mai jos.

În scopul atingerii acestor obiective, acțiunile de sprijinire a turismului pot fi grupate în jurul a patru axe:

- 1.) stimularea competitivității sectorului turistic din Europa;
- 2.) promovarea dezvoltării unui turism durabil, responsabil și de calitate;
- 3.) consolidarea imaginii și vizibilității Europei în calitate de ansamblu de destinații durabile și de calitate;

4.) valorificarea la maximum a politicilor și instrumentelor financiare ale UE pentru dezvoltarea turismului.

Principalele provocări adresate de Comunicarea Comisiei:

- securitate și siguranță - securitate de mediu, politică și socială; siguranța serviciilor de ospitalitate (alimentație, cazare); amenințări asupra sustenabilității socio-culturale;
- competitivitate economică- sezonality, obstacole administrative și normative; taxare legată de turism; dificultăți în recrutarea și reținerea personalului specializat;
- tehnologie - ținerea pasului cu avansul IT cauzat de globalizarea informației și a dezvoltării tehnologiei (instrumente IT pentru rezervarea de vacanțe, consultanță în servicii de turism via social media etc.)
- piețe și competiție - creșterea cererii pentru experiențe personalizate, produse noi, competiție crescândă între destinațiile UE

Prioritățile de acțiune pe care se concentrează Comisia sunt:

- creșterea cererii turistice, atât din interiorul UE, cât și din exteriorul acesteia;
- diversificarea produselor și serviciilor turistice oferite;
- creșterea calității, sustenabilității, accesibilității, profesionalizării, utilizării IT&C în turism;
- consolidarea bazei de cunoștințe socio-economice a sectorului turistic;
- promovarea Europei ca o destinație unică;
- prioritizarea turismului în alte politici UE.

Dezvoltarea inovării în industria turistică

Inovarea și noile tehnologii ale informației au devenit un factor determinant pentru competitivitatea industriei turismului și pentru stimularea schimburilor cu alte sectoare adiacente. Utilizarea lor de către actorii din domeniile public și privat ale turismului, în special de către IMM-uri, ar trebui stimulată cu ajutorul inițiativelor de sensibilizare și de parteneriat și al unei utilizări adecvate a diferitelor programe naționale și europene. De asemenea, este necesară accelerarea integrării instrumentelor și serviciilor societății informaționale în ansamblul activităților turistice, în special în activitățile desfășurate de IMM-uri, precum și facilitarea accesului diferitelor părți interesate din turism la instrumentele financiare corespunzătoare.

Îmbunătățirea competențelor profesionale

Modernizarea activității turistice ar trebui să se desfășoare în paralel cu intensificarea eforturilor de îmbunătățire a competențelor profesionale ale lucrătorilor din acest sector, în special pentru facilitarea adaptării lor la noile tehnologii și la noile cerințe ale pieței, de exemplu în materie de sănătate și bunăstare, precum și pentru favorizarea mobilității lor. În acest sens, eforturile menționate s-ar integra în strategia „Europa 2020” și în special în inițiativa-pilot „O agendă pentru noi competențe și noi locuri de muncă”.

Acțiuni prevăzute:

>> Pentru sprijinirea formării în sectorul turistic, Comisia va depune eforturi pentru promovarea posibilităților diferitelor programe ale UE, cum ar fi Leonardo sau Programul-cadru pentru inovare și competitivitate (PIC), care este constituit din subprograme precum „Erasmus pentru tinerii întreprinzători” și ”E-calificări pentru inovare”.

Încurajarea prelungirii sezonului turistic

Mai buna utilizare a infrastructurilor turistice actuale și a personalului în afara sezonului de vârf ar putea permite întreprinderilor să își îmbunătățească utilizarea infrastructurilor și productivitatea prin recurgerea la o mână de lucru mai stabilă și mai motivată. În această direcție s-a avansat deja prin intermediul inițiativei „CALYPSO” 12, care a permis inventarierea bunelor practici curente din statele membre.

Acțiuni prevăzute:

>> Facilitarea unui mecanism de schimburi voluntare între statele membre, care permite în special anumitor grupuri cheie, cum ar fi tinerii, persoanele în vârstă, persoanele cu mobilitate redusă și familiile cu venituri mici, să călătorească mai ales în afara sezonului de vârf.

>> Elaborarea unui mecanism voluntar de schimburi de informații online în vederea unei mai bune coordonări a vacanțelor școlare între statele membre, fără a afecta tradițiile culturale ale statelor membre.

Promovarea dezvoltării unui turism durabil, responsabil și de calitate

Competitivitatea turismului este strâns legată de caracterul lui durabil, întrucât calitatea destinațiilor turistice depinde în mare parte de mediul lor natural și cultural și de integrarea lor într-o comunitate locală. Caracterul durabil al turismului acoperă numeroase aspecte: utilizarea responsabilă a resurselor naturale, luarea în considerare a impactului activităților asupra mediului (generarea de deșeuri, presiunea asupra apei, solului și biodiversității etc.), utilizarea energiilor „curate”, protecția patrimoniului și păstrarea integrității naturale și culturale a destinațiilor, calitatea și permanența locurilor de muncă generate, impactul pozitiv asupra economiei locale sau calitatea

primirii. Aceste principii sunt amplu reflectate în strategiile turistice implementate la nivel național și regional, chiar dacă ele nu s-au concretizat suficient în acțiuni efective.

Acțiuni prevăzute:

>> Elaborarea, pe baza NECSTouR și EDEN, a unui sistem de indicatori pentru gestionarea durabilă a destinațiilor. Pe baza acestui sistem de indicatori, Comisia va crea o marcă pentru promovarea destinațiilor turistice. A fost elaborat sistemul ETIS (European Tourism Indicators System for sustainable destination management)

>> Elaborarea unei mărci europene „Calitate Turism”, pe baza experiențelor naționale existente, pentru a spori securitatea și încrederea consumatorului în produsul turistic și a recompensa demersurile riguroase ale profesioniștilor din turism al căror scop este calitatea serviciilor turistice pentru satisfacerea clientului.

>> Facilitarea identificării de către industria europeană a turismului a riscurilor legate de schimbările climatice, în scopul evitării investițiilor nerentabile și explorarea posibilităților de dezvoltare a ofertelor turistice alternative.

>> Propunerea creării unei carte a turismului durabil și responsabil și stabilirea unui premiu european pentru întreprinderile turistice și destinațiile care respectă valorile înscrise în cartă.

>> Propunerea unei strategii pentru un turism de coastă și maritim durabil.

>> Stabilirea sau întărirea cooperării dintre Uniunea Europeană și principalele țări emergente (China, Rusia, India, Brazilia) și țările din regiunea Mediteranei, în scopul promovării modelelor de dezvoltare turistică durabilă și responsabilă și al schimburilor celor mai bune practici.

Imaginea Europei și perceperea ei ca un ansamblu de destinații turistice durabile și de calitate trebuie îmbunătățită.

O atractivitate sporită a destinațiilor europene și o vizibilitate mai bună a acestora ar trebui să aibă un important impact economic pozitiv prin stimularea sosirilor de turiști neeuropeni, dar și prin stimularea interesului europenilor de a călători pe propriul lor continent.

Acțiuni prevăzute:

>> Crearea, în cooperare cu statele membre, a unei veritabile «mărci Europa», care poate întregi eforturile promoționale la nivel național și regional și poate permite destinațiilor europene să se distingă mai bine de alte destinații internaționale.

>> Promovarea portalului «visiteurope.com» pentru sporirea atractivității Europei ca ansamblu de destinații turistice durabile și de calitate, mai ales pentru țările emergente. (Portal neactualizat cu informații privind Constanța, ca destinație de top în Regiunea Mării Negre)

>> Favorizarea acțiunilor comune de promovare cu ocazia marilor evenimente internaționale sau la târgurile și saloanele turistice de mare amploare.

>> Consolidarea participării Uniunii Europene în forurile internaționale, mai ales în cadrul Organizației Mondiale a Turismului, OCDE, T20 și Euro-Med.

De asemenea, Comisia Europeană implementează o strategie de dezvoltare și ocupare a forței de muncă în sectorul turismului maritim și de coastă.

Frumusețea, bogăția culturală și diversitatea zonelor costiere din Uniunea Europeană le-au transformat într-o destinație preferată pentru turiști europeni sau străini, transformând turismul costier și maritim într-un important sector turistic. Angajând peste 3.2 milioane de persoane, acest sector generează 183 miliarde Euro ca volum de afaceri și reprezintă peste o treime din totalul economiei maritime. Peste 51% din capacitatea de cazare în număr de paturi din hotelurile europene este concentrată în regiunile limitrofe mărilor.

Ca parte a strategiei Blue Growth a Uniunii Europene, sectorul turistic de coastă și maritim a fost identificat ca o zonă cu potențial de a genera o Europă cu creștere inteligentă, sustenabilă și incluzivă.

Comunicarea Comisiei Europene „O strategie europeană pentru stimularea creșterii economice și crearea de locuri de muncă în turismul maritim și costier”, din 20 februarie 2014, a prezentat o nouă viziune pentru dezvoltarea acestui tip de turism, în vederea dezvoltării potențialului acestui sector emergent.

Acțiuni cheie

- Acoperirea lacunelor cu privire la disponibilitatea datelor în turism
- Promovarea unui dialog pan-european între operatorii de croazieră, porturile și stakeholderii din turismul costier
- Promovarea unui cadru de cooperare pentru autoritățile și organizațiile publice prin clusterizare, construirea de rețele și strategii smart
- Evaluarea nevoilor pentru acțiune la nivel de UE în ceea ce privește cerințele de calificare pentru căpitanii de yacht-uri profesioniști, licențe de boating și cerințe de echipamente de siguranță pentru ambarcațiunile recreative
- Promovarea ecoturismului și a produselor turistice sustenabile

- Promovarea diversificării produselor turistice
- Maximizarea accesului la fonduri EU printr-un ghid online focalizat pe turism costier și maritim

Uniunea Europeană recunoaște importanța culturii ca parte a experienței turistice europene și ca pe un element care poate îmbunătăți profilul turistic internațional al Europei. Astfel, Comisia sprijină ramurile turismului cultural cu cel mai mare potențial de creștere

Europa reprezintă o destinație culturală de vârf datorită unui patrimoniu cultural incomparabil care cuprinde muzee, teatre, situri arheologice, orașe istorice, situri industriale, precum muzică și gastronomie. Se estimează că 40% din turismul European este turism cultural, 4 din 10 turiști își aleg destinația în funcție de oferta culturală.

Strategia Uniunii Europene pentru Regiunea Dunării (SUERD)

Gândită ca necesitate de cooperare cu scopul de a impulsiona dezvoltarea economică într-o manieră sustenabilă a arealului danubian, SUERD reunește 14 state europene tranzitate de Dunăre, care și-au propus să conlucreze având țel 4 obiective majore și 11 arii prioritare de intervenție.

Strategii și legislații la nivel național

Planul de Amenajare a Teritoriului Național - secțiunea 6- zone cu resurse turistice, include o listă cu resurse turistice/monumente/obiective socio-culturale aferente județului Constanța, printre care se numara bazilici crestine, edificiul roman cu mozaic, cetatea Tomis si zidul de incinta al cetatii, biserici, Cazinoul, etc.

HG 558/2017 privind Programul pentru dezvoltarea investițiilor în turism. Masterplanul investițiilor în turism

Investiții de importanță națională

- Dezvoltarea infrastructurii turistice de agrement- port turistic Constanța, Amenajarea portului de agrement Diamant Port

Investiții de importanță locală

- Extindere Delfinariu, Municipiul Constanța

- Amenajarea portului de agrement Marina Nord, Municipiul Constanța

HG pentru aprobarea procedurii de înființare, funcționare, acreditare și reacreditare a organizațiilor de management al destinației

Principalele atribuții și responsabilități ale OMD-urilor sunt următoarele:

- realizarea politicii și strategiei pentru dezvoltarea turismului și coordonarea acțiunilor de implementare;
- coordonarea sectorului public și privat din domeniul turismului la nivelul destinației pentru realizarea unui management durabil;
- dezvoltarea/elaborarea politicilor de marketing în turism, precum și de promovare, atât pe piețele interne, cât și internaționale;
- coordonarea între sectorul public și sectorul privat, și alți jucători în domeniul turismului și în domeniile conexe, cum ar fi cultura, protecția mediului, transporturi;
- promovarea, punerea în valoare, dezvoltarea și protejarea patrimoniului natural și cultural;
- sprijină planificarea teritorială în ansamblu a destinației, în vederea dezvoltării durabile a acesteia;
- coordonarea și/sau asigurarea funcționării și managementul centrelor de informare turistică (CIT);
- sprijin pentru formarea resurselor umane din turism și monitorizarea standardelor de calitate la nivelul destinației;
- sprijină instituțiile specializate care au competența de a asigura siguranța și securitatea turiștilor;
- sprijin pentru dezvoltarea, managementul și coordonarea evenimentelor de turism precum și a competițiilor sportive;
- monitorizarea dezvoltării destinației și marketing;
- asigurarea suportului în coordonarea și managementul intervențiilor în infrastructura turistică, pentru asigurarea "calității experienței" vizitatorilor;
- consiliere în domeniul dezvoltării afacerilor în turism;
- stabilirea, implementarea și monitorizarea standardelor de calitate și durabilitate pentru serviciile de turism și agrement;

- realizarea de analize, rapoarte și studii relevante și punerea la dispoziția factorilor interesați;
- gestionarea și conservarea bazei de date privind activitățile desfășurate de Organizație, precum și a datelor, analizelor și a rapoartelor statistice relevante, pentru a se putea face analiza pe termen lung a activității Organizației și a se putea aprecia impactul real al acestor activități;
- gestionarea uneia sau mai multor mărci specifice destinației și a brand-ului acesteia.

Strategii și legislații la nivel local

Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană (SIDU) a Polului Național de Creștere - Zona Metropolitană Constanța

Obiectivul pe termen mediu și lung este acela de a asigura un spațiu metropolitan funcțional, un cadru urban adecvat care să ofere condiții optime de viață locuitorilor săi și să genereze oportunități pentru aceștia, precum și pentru alte persoane care vor să se stabilească aici, unul din scopurile urmărite fiind și acela de a crește din punct de vedere demografic, în special în zona activă a populației, stimulând migrația pozitivă și atragerea de tineri și de capital uman calificat.

Strategia Integrată de Dezvoltare Durabilă a Turismului în Județul Constanța, 2019- 2028 care are ca scop dezvoltarea județului Constanța ca destinație turistică competitivă la nivel european, dezvoltată pe principii durabile, atractivă pentru 365 zile pe an, cu o paletă largă de atracții și experiențe turistice oferite, echilibrat răspândite la nivelul întregului areal. Strategia urmărește ca turismul, privit ca activitate economică de bază la nivelul județului Constanța, să creeze noi oportunități pentru ocuparea forței de muncă și pentru îmbunătățirea calității vieții populației locale.

Strategia se bazează pe patru principii care converg către dezvoltarea durabilă a turismului în județul Constanța: A. Dezvoltarea turismului aduce beneficii economice și sociale pentru comunitatea locală; B. Dezvoltarea turismului contribuie la conservarea, reabilitarea și capitalizarea patrimoniului cultural și are un impact negativ minim asupra culturii locale; C. Dezvoltarea turismului contribuie la menținerea unui mediu natural curat, iar activitățile turistice au un impact negativ minim asupra acestuia; D. Dezvoltarea turismului satisface nevoile turiștilor.

2. Directii strategice de dezvoltare a localitatii Tuzla

Starea actuală a comunei Tuzla este înțelesă prin ansamblul contextual al nevoilor și intereselor locale, identificate în cadrul “*Studiul nevoilor existente la nivelul UAT Tuzla actualizate în perspectiva identificării de soluții pentru dezvoltarea locală*”.

Concluziile analizei situației existente, la care se adaugă observațiile și opiniile obținute în urma procesului consultativ, formează un tablou general al structurii nevoilor identificate și al intereselor diverselor medii sociale, economice și ale cetățenilor.

Această structură, compusă din multiple elemente cu diferite legături între ele, cu diferite grade de importanță și capacități de influențare și multiplicare, reclamate cu prioritate de medii diferite, este cea care justifică propunerea în raport și cu așteptările comunităților, a unor direcții strategice de dezvoltare.

Pe lângă concluziile analizei nevoilor existente din punct de vedere socio-economic, câteva particularități specifice trebuie luate în considerare în conturarea unei imagini complete a realității de astăzi a comunei. Astfel:

Pentru majoritatea locuitorilor comunei, Tuzla înseamnă turism și modalități de petrecere a timpului liber, iar pentru dezvoltarea locală turismul este un contributor important;

Afirmarea orașului prin valorificarea potentialului turistic;

Interesul arătat de administrația publică locală de a promova activitățile culturale și interculturale organizate în comuna și care contribuie la creșterea veniturilor populației;

Interesul manifestat atât de administrația publică locală de a exploata resursele agricole locale în vederea creșterii valorii adăugate a comunei;

Importanța implicării cetățenilor, ca factor de stimulare a dezvoltării comunitare.

Viziunea de dezvoltare a comunei Tuzla este centrată pe dezvoltarea susținută a economiei locale printr-un efort instituțional eficient și implicat, interesat de dezvoltarea durabilă și sustenabilă a teritoriului.

Valorificarea prin turism a resurselor naturale si culturale

Dezvoltarea sectorului de turism se va baza pe valorificarea inteligentă a resurselor locale, într-o manieră integrată cu serviciile conexe.

În scopul dezvoltării durabile a turismului în comuna Tuzla, o serie de principii vor sta la baza acestui proces:

Dezvoltarea turismului aduce beneficii economice și sociale pentru comunitatea locală

Comunitatea locală este beneficiarul principal al dezvoltării activităților turistice, o mare parte din veniturile obținute din turism vor rămâne în cadrul destinației (comuna Tuzla), turismul contribuind astfel la dezvoltarea economică și socială a acesteia.

Sunt susținute inițiativele private în domeniul turismului (servicii de cazare, alimentație, agrement) și din domenii conexe, care contribuie la diversificarea economică și creșterea ocupării forței de muncă de pe plan local, acțiuni care au în vedere angajarea rezidenților, și în special angajarea acestora în posturile de conducere, oferind astfel noi oportunități pentru tinerii bine calificați.

Prin creșterea veniturilor și a standardului de viață pentru populația locală, generațiile tinere sunt încurajate să rămână în cadrul comunității. În plus, sunt susținute acele inițiative care oferă micilor întreprinzători locali posibilitatea de a realiza și de a vinde produsele tradiționale și/sau ecologice, de a realiza și comercializa produse meșteșugărești, suveniruri, de a oferi servicii de ghidaj turistic etc.

Sunt susținute investițiile publice în infrastructură generală (ex. reabilitare drumuri de acces către zone și obiective turistice, străzi și rețele de utilități etc.), investiții care să contribuie la dezvoltarea turismului. Impulsionarea dezvoltării infrastructurii generale contribuie la dezvoltarea turismului (fiind condiție de bază pentru aceasta), dar în egală măsură aduce beneficii populației locale, contribuind la îmbunătățirea standardului de viață.

Sunt sprijinite investițiile publice care contribuie la dezvoltarea turismului în cadrul destinației (ex. amenajare obiective turistice, centre de agrement, amenajare plajă/faleză etc.), la generarea de venituri și noi locuri de muncă la nivelul comunității locale, iar pentru turiști la derularea unui sejur mai confortabil, cu posibilități mai variate de petrecere a timpului liber.

Dezvoltarea turismului contribuie la conservarea, reabilitarea și capitalizarea patrimoniului cultural și are un impact negativ minim asupra culturii locale

Patrimoniul cultural este un ingredient important al produsului turistic în orice destinație. Patrimoniul cultural constituie un ansamblu de resurse moștenite din trecut pe care oamenii le identifică, independent de proprietarul lor, ca o reflexie și expresie a valorilor, credințelor, cunoștințelor și tradițiilor lor în continuă evoluție. Acesta include toate aspectele mediului înconjurător ce rezultă din interacțiunea între oameni și locuri de-a lungul timpului (Convenția-cadru a Consiliului Europei privind valoarea patrimoniului cultural pentru societate, Faro, 2005). Sunt avute în vedere aspecte materiale și imateriale, cum ar fi monumentele istorice (monumente, ansambluri și situri arheologice, de arhitectură, monumente de for public, monumente memoriale-funerare), muzee și colecții publice, manifestări și meșteșuguri tradiționale etc.

Turismul poate contribui la îmbunătățirea relațiilor interculturale. Adesea, turiștii caută să cunoască tradițiile, obiceiurile specifice unei regiuni și monumentele reprezentative, iar comunitatea gazdă este stimulată să revigoreze tradițiile și meșteșugurile populare, să pună în valoare noi și noi obiective turistice culturale.

În acest sens, vor fi stimulate inițiativele prin care sunt încurajate tradițiile și obiceiurile rezidenților (produse turistice care promovează gastronomia tradițională; susținerea ansamblurilor folclorice locale, organizarea de evenimente/festivaluri tradiționale; activități educative ce vizează învățarea de meserii tradiționale) și, de asemenea, proiecte care au în vedere conservarea, reabilitarea și punerea în valoare a monumentelor istorice.

Proiectarea construcțiilor și a infrastructurii joacă un rol central în gestionarea eficientă a resurselor la nivelul destinației. În proiectarea acestora trebuie să se respecte legislația și regulile urbanistice existente, precum și stilul arhitectural al zonei. De asemenea, se favorizează utilizarea de materiale și practici durabile (de exemplu, folosirea materialelor tradiționale în arhitectura construcțiilor și a infrastructurii).

Dezvoltarea turismului contribuie la menținerea unui mediu natural curat, iar activitățile turistice au un impact negativ minim asupra acestuia

Mediul, ca totalitate a factorilor naturali și, mai ales, calitatea acestuia reprezintă motivația esențială a călătoriei, reprezentând resursă de bază în cadrul industriei turistice. Pentru anumite forme de turism (ex. turism de litoral, ecoturism, agroturism etc.), de calitatea acestei resurse depinde însuși potențialul viitor de dezvoltare. În aceste condiții, activitățile turistice ar trebui să aibă un impact minim asupra mediului și, mai mult decât atât, turismul ar trebui să aibă o contribuție importantă la menținerea materiei sale prime.

Astfel, se va încuraja dezvoltarea infrastructurilor și a facilităților turistice care aduc impact negativ minim asupra factorilor de mediu. Vor fi încurajate și promovate activitățile economice din turism prietenoase față de mediu și implementarea unor scheme voluntare de dezvoltare durabilă în turism (ex. eticheta Blue Flag, eticheta ecologică europeană pentru servicii de cazare și servicii de camping, certificarea ecoturistică EcoRomânia etc.).

La nivelul comunei Tuzla, păstrarea unui raport optim între spațiul verde și spațiul construit este un alt deziderat care ar trebui luat în seamă în momentul realizării investițiilor în domeniul turismului, pentru ca pe viitor să se evite excesele realizate în anumite areale. Dezvoltarea unor noi zone turistice ar trebui să de facă integrat, planificat, preîntâmpinând dezvoltările haotice realizate în ultimii ani. Păstrarea calității apei mării, a plajelor, a factorilor naturali terapeutici sunt, de asemenea, aspecte esențiale pentru sustenabilitatea acestei destinații turistice.

De asemenea, se va încuraja dezvoltarea unor facilități de vizitare „ușoare” ale ariilor naturale protejate, care să favorizeze conservarea acestora și dezvoltarea activităților ecoturistice, care să aibă caracter educativ și de conștientizare, oferind totodată noi alternative de vizitare și de consum turistic în afara litoralului.

În proiectarea construcțiilor și a infrastructurii în interiorul destinației trebuie să se respecte zona locală, prevederile din planul de management al ariei naturale protejate (unde este cazul) și să se încadreze în peisaj.

Dezvoltarea turismului satisface nevoile turiștilor

Turistul este principalul beneficiar al dezvoltării “ecosistemului” turistic, iar siguranța, securitatea și satisfacția acestuia ar trebui să primeze.

Toate facilitățile create și serviciile oferite ar trebui să vină în întâmpinarea turistului potențial și să fie conform așteptărilor acestuia. Se dorește urmărirea în permanență a tendințelor cererii turistice naționale și internaționale și oferirea unor produse turistice conform așteptărilor acesteia.

Prin urmare, sunt necesare măsuri specifice care să contribuie la asigurarea unor servicii de calitate. Evaluarea periodică a gradului de satisfacție a turiștilor (evaluarea review-urilor din mediul on-line, realizarea unor cercetări calitative de măsurare a gradului de satisfacție a turiștilor) ar trebui să fie un prim pas în identificarea unor posibile probleme și în luarea anumitor măsuri corective.

Oferirea unor facilități turistice (structuri de cazare, alimentație, agrement, tratament balnear, obiective turistice culturale - muzee; naturale - trasee tematice) adaptate pentru diferite categorii de turiști cu nevoi speciale (ex. familii cu copii mici, persoane cu mobilitate redusă, persoane cu deficiențe de vedere) reprezintă, de asemenea, un deziderat.

Marketingul practicat pentru promovarea destinației trebuie să fie responsabil și să creeze așteptări realiste ale clientului cu privire la oferta turistică. Prin canalele de promovare vor fi oferite informații complete, care conduc la creșterea respectului pentru mediul natural și cultural al zonelor vizitate și a gradului de satisfacție.

Pentru a răspunde la problemele identificate în urma analizei nevoilor UAT Tuzla și ținând cont de propunerile formulate de autoritățile publice locale, obiectivele de dezvoltare turistică a comunei Tuzla ar putea fi grupate astfel:

Reducerea sezonității turistice

Sezonalitatea accentuată este principala problemă, de aici derivând alte probleme secundare care țin de eficiența activității turistice, lipsa de personal sau calitatea produselor turistice oferite. În aceste condiții, dezvoltarea și promovarea unei oferte turistice atractive de-a lungul întregului an este de dorit. Dezvoltarea turismului balnear, a facilităților de afaceri și de evenimente, dezvoltarea unui calendar de evenimente cultural-artistice și sportive întins pe toată perioada anului, dezvoltarea unor noi obiective turistice și a unor facilități de agrement accesibile 365 de zile pe an, atractive atât pentru turiști, cât și pentru localnici, vor contribui la reducerea sezonității turistice a comunei Tuzla.

Promovarea adecvată a acestor noi produse turistice, ținută pentru segmentele vizate, va contribui la dezvoltarea echilibrată a turismului la nivel teritorial.

Îmbunătățirea atractivității turistice în vederea creșterii competitivității produsului turistic

Privatizarea parțial nereușită realizată în anii '90, la care s-au adăugat lipsa investițiilor în infrastructura generală și turistică, aspectul general neîngrijit, serviciile de slabă calitate în raport cu prețurile plătite, aglomerația din vârf de sezon și aspectul dezolant în capetele de sezon, concurența deosebit de puternică din partea unor destinații din străinătate situate în apropiere, toate acestea au contribuit la reducerea atractivității turistice, cauzând plecarea marilor turoperatori internaționali care aduceau turiști străini pe litoralul românesc.

În vederea creșterii atractivității turistice se vor avea în vedere realizarea unor investiții publice în refacerea infrastructurii generale, în amenajarea peisagistică a spațiilor verzi și a falezelor, în realizarea unor trasee de promenadă și a unor trasee verzi în interiorul și în zona limitrofă, protecția și lărgirea plajelor, la care se adaugă investiții private în structurile turistice abandonate, în structuri de agrement turistic pentru toate anotimpurile, în noi structuri turistice pentru clientela all-inclusive, instituirea și respectarea unor reglementări urbanistice unitare și coerente, care să împiedice realizarea unor investiții cu impact negativ asupra ambianței urbane. Având în vedere faptul că spațiul liber destinat unor noi proiecte turistice pe litoralul

românesc este limitat, este important să se oprească orice dezvoltare necontrolată. Se are în vedere ca aceste areale să fie realizate cu o planificare atentă/integrată, fiind încurajate parteneriatele public-private, în cadrul carora statul/guvernul să dezvolte infrastructura generală, iar investitorii privați să contribuie cu investițiile specifice în turism.

Cresterea valorii adaugate in exploatarea resurselor agricole

Cultivarea legăturilor cu agricultura, acvacultura, industria alimentară și alte ramuri de activitate pentru a asigura și alte beneficii economice comunitatii locale din Tulza poate fi realizat prin:

- Optimizarea aprovizionării din surse locale cu produse agricole, de acvacultură și alte alimente procesate;
- Crearea unor experiențe turistice autentice care sa utilizeze tradițiile locale din agricultură, pescuit și zona culinară;
- Dezvoltarea unor produse tip „suvenir” din domeniul agriculturii sau alimentelor;
- Dezvoltarea punctelor gastronomice locale.

Planificarea eficientă a dezvoltării turismului necesită o abordare integrată prin care sectoare precum dezvoltarea urbană și rurală, rețeaua rutieră etc. trebuie să fie aliniată și coordonată pentru a adăuga valoare potențială sectorului turistic.

De asemenea, este important să se amplifice impactul economic al turismului, prin legătura cu alte sectoare productive ale economiei, cum ar fi agricultura, acvacultura, producția de alimente, adică acele sectoare care ar putea aproviziona furnizorii de servicii turistice; și, în plus, este importantă diversificarea ofertei turistice. Piețe și târguri ale fermierilor, vizite la ferme, programe de tip „de la fermă pe masă” și demonstrații ale unor tradiții culinare sunt aspecte care își au rădăcinile în economia locală și se bazează pe antreprenoriatul local, fiind asociate cu îmbunătățirea și diversificarea aptitudinilor operatorilor și fermierilor locali.

Tulza este beneficiara unor tradiții culinare deosebit de interesante, pe care le poate utiliza pentru a-și consolida marca locală, dar și ca punct de pornire pentru promovarea și marketingul prin presa gastronomică și de călătorii.

Promovarea activitatilor culturale si interculturale

Într-o perioadă a globalizării, cultura devine o calitate esențială a unei regiuni. Dezvoltarea culturii la nivelul UAT Tuzla consolidează identitatea locală și caracterul distinctiv, creând produse culturale cu o valoare unică.

O comunitate care investește în cultură, educație și sport generează în același timp mai multă bogăție, bunăstare și siguranță. Astfel, este creat un mediu favorabil pentru generațiile viitoare, cu posibilitatea dezvoltării locurilor de muncă și creșterii, în același timp, a nivelului de trai.

În ultimii ani, dezvoltarea economică și globalizarea, pericolul marginalizării și cel al dispariției cu care se confruntă numeroase comunități, precum și erodarea treptată a credințelor și convingerilor tradiționale au făcut imperios necesară reconsiderarea pe plan național a locului patrimoniului cultural.

În ceea ce privește protejarea patrimoniului cultural și integrarea sa în marile proiecte de dezvoltare durabilă, România nu a pus în aplicare cu determinare și consecvență măsuri eficiente, în conformitate cu prevederile convențiilor internaționale la care a aderat și cu interesul public pe care îl reprezintă patrimoniul cultural și natural.

Factorul agravant pentru pericolul în care se află patrimoniul construit și natural din România îl constituie însă, o dată cu creșterea economică, presiunea investițiilor imobiliare și a dezvoltărilor necontrolate, care antrenează distrugerea a ceea ce a mai rămas intact: centrele istorice ale orașelor, zonele de arhitectură protejată, siturile arheologice, arhitectura rurală tradițională, siturile și rezervațiile naturale, precum și peisajele și căile de acces la acestea. Aceste distrugerii sunt favorizate de menținerea, sub pretextul încurajării dezvoltării, a unei legislații extrem de permissive în domeniile urbanismului, protejării mediului și a patrimoniului istoric. Distrugerea sau degradarea patrimoniului construit și natural înseamnă dispariția memoriei și a identității culturale a cetățenilor României și, în consecință, incapacitatea de a transmite această moștenire generațiilor următoare.

Spațiul rural este un concept deosebit de complex, fapt ce a generat o mare diversitate de păreri privind definirea, sfera de cuprindere și componentele sale.

Dezvoltarea și amenajarea rurală se află la confluența dintre tendința de expansiune a urbanului, a dezvoltării agresive a industriei pe seama spațiului rural și cerința de a menține, pe cât este posibil, ruralul la dimensiunile sale actuale.

Dezvoltarea și amenajarea rurală, care tinde să se modernizeze are ca principal obiectiv menținerea și conservarea caracterului național al spațiului și culturii rurale, iar

acolo unde s-au produs distrugerii (fizice sau socio-culturale) locale, regionale sau naționale se propunea soluția reconstrucției sau, eventual, restaurării acestor zone.

În ceea ce privește patrimoniul cultural de interes local al spațiului rural românesc, principiul de bază este cel al valorii culturale a obiectivului sau a obiectivelor vizate.

Patrimoniul natural, cultural-istoric și arheologic al comunei Tuzla este bogat și caracterizat de o mare reprezentativitate. Se remarcă existența vestigiilor istorice precum:

- Așezare elenistică și romană identificată ipotetic cu Stratonis (Turris) ce datează din sec. III a. Chr. - situată la sud de farul Tuzla la 50 - 150 m distanță (în câmp se pot observa nuclee izolate de locuire romană);
- Așezare romană ce datează din sec. III - IV e.n. - situată la vest de sat la cca. 1 km sud depărtare de lacul Techirghiol;
- Așezare preistorică cu două valuri și șanțuri de apărare (epoca bronzului) situată la vest de golful Tuzla Mare;
- Așezare romană ce datează din sec. II - III e.n. amplasată între golfurile Tuzla Mică și Tuzla Mare.

Acestor vestigii istorice li se alătură un important monument de arhitectură, respectiv Biserica din localitatea Tuzla, ctitorită de Mihail Kogălniceanu.

Situl arheologic „Stratonis” - Tuzla este un monument istoric care se regăsește între golfurile „Tuzla Mică” și „Tuzla Mare”.

La 3 - 4 km sud-est de localitatea Tuzla, linia țărmului Mării Negre, aproape rectilinie, formează un puternic intrând în mare, denumit Capul Tuzla.

Farul Tuzla

Pe faleza ce se înalță la 30 m deasupra nivelului Mării se află un vechi far, construit în 1900, dotat cu aparat optic și sirena.

În prezent, farul este amenințat să se prăbușească din cauza eroziunii costiere, motiv pentru care autoritățile locale au luat în calcul și posibilitatea de a-i schimba locația, operațiune pentru care nu există deocamdată fondurile necesare.

Farul Tuzla poate fi transformat în obiectiv turistic.

Personalitățile originare din comuna Tuzla s-au realizat în viață, devenind oameni respectați de semenii lor și utili societății. Nu există un domeniu de activitate în care să nu existe personalități originare din Tuzla.

Viața culturală

În ceea ce privește căminele culturale, în perioada posbelică, în comuna noastră nu a existat o activitate culturală organizată, în afara horelor țărănești.

Singurele activități artistice se organizau la școală, de către elevi sau formațiile de paramilitari cu prilejul sărbătorilor naționale (10 Mai sau Ziua Eroilor). Se așezau într-una din sălile de clasă opt- zece bănci alăturate, peste care se așezau patru table de scris care erau din lemn. Nu se percepea taxă de intrare pentru spectatorii care erau, de fapt, părinții, frații și rudele „artiștilor”.

Odată cu înființarea căminului cultural în 1948, activitatea artistică a început să ia amploare, încet- încet. Căminul cultural a funcționat la început într-o sală unde acum este societatea comercială a familiei Voicu. Acesta era proprietatea primăriei. Scena s-a amenajat în partea sudică a sălii. Nu existau nici culise, nici intrare pentru interpreți care, pentru a se urca pe scenă, trebuiau să treacă printre spectatori. Pe vremea aceea, la cămin se prezentau filme sau se organizau nunți, botezuri sau alte petreceri.

Căminul cultural Tuzla

La început, tinerii nu prea aveau curaj să se înscrie în formațiile artistice. Fetele aveau prejudecăți, dar nici băieții nu prea se înghesuiau. Fetele care erau turco-tătare erau îngădite de religia musulmană care nu le permitea să se afișeze în public. După ce câțiva mai îndrăzneți „și-au asumat riscul”, totul a decurs altfel.

La un moment dat, cadrele didactice din Tuzla au luat hotărârea să înființeze câteva formații artistice și anume un grup vocal, un grup satiric și o formație de teatru.

Foarte multe spectacole artistice prezentau pe scena căminului cultural și formațiile artistice ale Școlii cu clasele I-VIII Tuzla.

Prima formație instrumentală de muzică populară și ușoară a căminului cultural s-a creat prin 1970. Se numea Formația Zaval și era alcătuită din membrii ai aceleiași familii, frați și veri.

Până la înființarea căminului cultural, consătenii comunei Tuzla vizionau filme prezentate la caravana cinematografică ce venea în sat cel puțin o dată pe lună.

Aceasta era o autodubă înzestrată cu un aparat de proiecție și un difuzor puternic.

În perioada anilor '50 s-a înființat pe lângă căminul cultural și cinematograful.

Activitățile artistice organizate în cadrul căminului cultural sunt destul de restranse ca număr, în general organizându-se diferite evenimente de importanță majoră în viața populației din comunitate (nunti, botezuri, aniversări, festivități școlare etc).

Centrul pentru Tineret „Ion Creangă”

Infiintat in anul 2014, dispune de o sala de spectacole, spatiu pentru creatie, cinematograf, biblioteca si sustine proiectele cultural-artistice organizate in comuna de autoritatile locale.

În perioada vacanței, funcționează Atelierul Creativ Tuzla, unde se formează grupe de dans, saha, limba engleză, muzică, pictură sau informatică.

Manifestări culturale de prestigiu

Formațiile artistice ale căminului din comuna Tuzla au participat cu regularitate la manifestări culturale de prestigiu ce se organizau în acea vreme sub genericul ca „Floarea din grădină”, „Dialog la distanță”, „Dialog pe aceeași scenă” etc.

În colaborare cu Uniunea Democrată a Tătarilor și Uniunea Democrată a Turcilor, periodic se organizează „Kures”, lupte tătarăști combinate cu muzică turco-tătară.

Tot în colaborarea cu populația turco-tătară, se organizează un festival al muzicii și dansurilor tătarăști și turcești.

Mijloace de informare locală

Biblioteca localității a fost înființată cu mai bine de 60 de ani, având 400 de volume. A funcționat chiar și într-o sală a căminului cultural.

Biblioteca avea peste șase mii de volume din toate domeniile literaturii, cum ar fi beletristică, și dramaturgie, literatură științifică, lucrări monografice, religioase etc.

Biblioteca nu a mai existat începând cu anul 1995 din cauza catastrofelor inundațiilor. Apa a pătruns în toate sălile, la peste 1 metru înălțime. Rafturile cu cărți au fost rupte și împrăștiate prin apă, foarte puține fiind recuperate. Umezeala a pătruns în ele, au mucegăit și s-au deteriorat.

Un alt mijloc de informare locală s-a realizat cu luarea în considerare a dezvoltării soluțiilor digitale precum platforme digitale, respectiv dezvoltarea platformei e-tuzla.ro / E-Dezvoltare, un proiect focalizat pe trei direcții: Turism, Agricultură și Interculturitate, un mecanism pentru susținerea și promovarea dezvoltării la nivel local și de interacțiune cu UAT Tuzla realizată în cadrul proiectului finanțat prin POCA 2014-2020.

De un real interes și audiență s-a bucurat stația de radioficare.

Religia - lăcașe de cult

Comuna Tuzla își desfășoară activitatea în următoarele lăcașe de cult:

- două biserici ortodoxe;
- moschee;

- casă de rugăciune a adventiștilor.

Prima biserică ortodoxă cu hramul Sfânta Ecaterina, a fost ctitorită în anul 1884. În prisania din naosul bisericii este scris: „Această sfântă biserică s-a ridicat în anul 1884 de către Mihail Kogălniceanu și fratele său Vasile, spre cinstirea Sfintei Mucenițe Ecaterina”.

Biserica „Sf. Ecaterina” Tuzla

Între cele două războaie mondiale a fost părintele Rosescu, apoi părintele Păun Moise, peste 40 de ani, până în anul 1990 când s-a pensionat. Acesta era locuitor al comunei Tuzla.

A doua biserică ortodoxă a fost construită în anul 1999 și se află lângă școală, purtând hramul Sfintei Treimi.

Biserica „Sf. Nicolae” Tuzla

Pentru credincioșii musulmani există o moschee construită în anul 1860, în timpul domniei Sultanului Abdul Hamid al II-lea, iar minaretul în 1926.

Minaretul Moscheei

A fost amenajată o sală de rugăciune pentru femeile care nu au voie să participe la slujba religioasă. Aici învață și Coranul (biblia musulmanilor).

Etnografia și folclorul local

Populația este eterogenă, venită din colțurile țării (Durastor, Caliacra. Transilvania, Oltenia etc.), așadar, obiceiurile și datinile se interferează, la început fiecare grup practicând obiceiurile lui.

Meșteșugurile, ocupațiile tradiționale

Ocupația tradițională a locuitorilor satului Tuzla a constituit-o și o constituie agricultura care are acum o pondere importantă, cuprinzând 25.0% din populația localității.

Altă ocupație a tuzlenilor încă din cele mai vechi timpuri o constituie pescuitul în diferitele lui variante: cu undița (la pietre, pe dig sau cu barca), cu ajutorul paragatelelor, a țaparinei etc. Prin anii '50 veneau din județul Tulcea lipoveni organizați în echipe, înainte de începerea sezonului estival și pescuiau în special calcan care era atunci cel mai ieftin pește.

În prezent, în Tuzla se mai practică pescuitul amator.

Culte și modalități de petrecere a timpului liber

Ca modalitate de petrecere a timpului liber, amintim Asociația Sportivă „Farul” Tuzla care activează pe teritoriul comunei Tuzla din anul 2002. În cadrul Asociației se desfășoară activități sportive precum: atletism, fotbal, sah, tenis de masă.

3. Surse potențiale de finanțare

Domeniul turism și cultura

Programul Regional Sud-Est 2021-2027

Strategia Programului Regional SE are în vedere viziunea strategică națională stabilită la nivelul AP, precum și principalele elemente care caracterizează contextul regional:

-Cuprinde 6 județe: BR, BZ, CT, GL, TL, VN care prezintă disparități de dezvoltare la nivelul regiunii

-Este o regiune mai puțin dezvoltată, având un PIB situat la 39,5% din media UE 27, mai mic cu 18% decât media națională;

-Nivelul de urbanizare e redus (53% din populație trăiește în mediul urban), 48,8% din teritoriu fiind exclusiv agricol (Baragan - cea mai mare suprafață agricolă la nivel național);

-Mediul de afaceri și inițiativa antreprenorială au avut un trend pozitiv modest (în perioada 2014-2018 nr de IMM-uri a crescut cu 8%, din care 17% inactive, iar rata de abandon a fost 8%). CT și GL au un mediu de afaceri mai dezvoltat, în timp ce TL este influențat de disparitatea teritorială.

-Disparitățile de dezvoltare sunt accentuate și de nivelul de industrializare semnificativ diferit al județelor - CT și GL cu sectoare puternice în domeniile naval, TIC și turism - contribuie cu 58% la PIB-ul regional, în timp ce BR, BZ și VN sunt preponderent agricole.

-Mobilitatea și conectivitatea sunt afectate în principal de infrastructura rutieră deficitară; -RSE e mărginită la S de fluviul Dunărea, la E de Marea Neagră și include biosfera DD, caracteristici teritoriale care ridică nevoi specifice necesare a fi adresate.

-Biosefera DD e un teritoriu unic, cu caracteristici specifice (resurse de mediu de importanță globală, populația izolată și marginalizată, acces dificil la sistemul educativ, specializare economică vulnerabilă și un acces limitat la servicii) Concluziile evaluării intermediare a POR 2014-2020 confirmă că nevoile de dezvoltare identificate în perioada anterioară de programare, rămân actuale și au fost amplificate de impactul contextului economico-social.

Obiectivul general al PR SE 2021-2027 este creșterea competitivității economice regionale și îmbunătățirea condițiilor de viață ale comunităților locale prin sprijinirea dezvoltării mediului de afaceri, a infrastructurii și serviciilor, în scopul reducerii disparităților intraregionale și dezvoltării sustenabile, prin gestionarea eficientă a resurselor, valorificarea potențialului demografic și de inovare, precum și prin asimilarea progresului tehnologic.

PR SE urmărește ca RSE să devină una dintre cele mai dinamice regiuni europene în ceea ce privește creșterea inteligentă și sustenabilă a economiei, valorificând diversitatea locală și stimulând inovarea în vederea diminuării disparităților și creșterii standardului de viață.

OSR 2 O regiune mai ecologică prin creșterea eficienței energetice și a investițiilor verzi, precum și mai rezilientă la riscuri

Pentru creșterea eficienței energetice a RO, PNIESC 2021-2030 vizează clădirile publice și rezidențiale dat fiind că utilizarea eficientă a energiei reprezintă o provocare nu numai din cauza resurselor limitate și creșterii continue a costurilor cu energia, dar și din punctul de vedere al schimbărilor climatice, de reducere a GES. Ponderea gospodăriilor care cheltuiesc o mare parte din veniturile lor pe energie e de 16,9% (peste media UE). În raport cu Directiva 2012/27/UE, a fost elaborată SNRTL care stabilește o serie de măsuri pentru îmbunătățirea performanței energetice a fondului existent de clădiri și reducerea nivelului sărăciei energetice. RO 13 RO Una din principalele probleme identificate în RSE e poluarea zonelor urbane ca urmare a consumului ridicat de energie în clădiri. Nr cladirilor aflate in administrare publica se ridica la peste 1500, din care unele incadrate în lista cladirilor de patrimoniu, necesitand mari cheltuieli pentru intretinere, fiind sub nivelul standardelor actuale privind eficienta energetica si siguranta la risc seismic. Consumul final de energie în sectorul de locuințe reprezintă 42% din totalul consumului final de energie, din care 34% reprezintă clădiri rezidențiale, iar restul (aprox 8%) clădiri comerciale și publice. Performanța energetică limitată a clădirilor rezidențiale accentuează fenomenul de sărăcie energetică. RO e o țară expusă la cutremure puternice, care provin din sursa seismică de adâncime intermediară VN aflată pe teritoriul RSE. Conform PNMRD, zona VN e cea mai activă zonă seismică din Europa în ceea ce privește eliberarea de energie seismică (direcție predominantă NV-SE) pe unitatea de volum, fiind comparabilă cu zonele cele mai active seismic de pe glob. La nivel national, cutremurele afectează 65% din populația urbană, respectiv 40 de localități urbane situate în zone cu intensitate seismică VII, cu un fond de cladiri important, construit anterior anului 1989. Deși informațiile privind expunerea și riscul seismic al construcțiilor nu sunt complete și actualizate, datele existente indică 167 de clădiri (în majoritate de utilitate publică) încadrate în risc seismic major, majoritatea în județele VN, BR, BZ (caracterizate macroseismic ag 0,4-0,35, conform SR 11100/1-93) si CT. Clădirile de patrimoniu sunt

printre cele mai vulnerabile la cutremur din cauza vechimii lor, a tehnologiilor de construcție și a nivelului de degradare. PR SE raspunde nevoii de investiții pentru creșterea eficienței energetice în clădiri rezidențiale și publice luând în considerare și consolidarea/renovarea pentru a contribui și la atingerea obiectivelor SNRT și a țintelor stabilite de SER și PNIESC. Cel mai recent raport special UE (33/2018) avertizează că RO, alături de alte 6 state din UE vor fi puternic afectate de fenomenul deșertificării. În RSE, zonele sensibile la deșertificare folosind Indicele ESAI (metodologia MEDALUS: critical 1-3) reprezintă peste 70% din teritoriu. Schimbarile climatice din ultimii ani, seceta, vânturile dominate cu viteze de până la 100 km/oră, ninsorile abundente și viscolul, afectează major teritoriul, inclusiv desfășurarea circulației rutiere. De-a lungul DJ care străbat preponderent zona de câmpie (puternic afectată de creșterea temperaturilor, reducerea drastică a rezervelor de apă și deșertificare, vânturi puternice) circulația ruieră, ca și infrastructura acestora sunt afectate și necesită măsuri de reducere a efectelor negative. Problema poate fi abordată prin introducerea de noi perdele forestiere care vor funcționa ca un scut în calea vânturilor puternice, combătând formarea troienilor de zăpadă, în timp ce rădăcinile arborilor fixează solul și împiedică alunecările de teren, menținând umiditatea, cu impact asupra protejării căilor de rulare, menținerea și protejarea biodiversității, reducerea emisiilor GES. Existența zonelor urbane degradate e o problema care poate fi adresată printr-o abordare verde cu scopul final de creștere a calității vieții locuitorilor și reducerea poluării aerului. Planificarea urbană trebuie să aibă în vedere crearea unor ecosisteme sănătoase, a infrastructurii verzi și a soluțiilor bazate pe natură, într-un mod integrat. Fiecare oraș din RSE are zone slab utilizate/degradate/abandonate sau neamenajate, majoritatea dintre acestea fiind adesea rezultatul declinului economic sau al scaderii veniturilor proprietarilor. Reintegrarea acestor zone în spațiul urban poate fi realizată prin transformarea în spații verzi ca parte din rețeaua verde de bază a comunității. În cadrul POR 2014-2020, orașele și municipiile au beneficiat de finanțare pentru transformarea de terenuri abandonate în spații verzi, dar suprafața spațiului verde în mediul urban a rămas foarte redusă, fiind caracterizată prin biodiversitate și multifuncționalitate reduse, conectivitate fragmentată. În RSE suprafața medie a spațiilor verzi e de 20 mp/loc, sub media națională și mult sub media europeană fiind necesară continuarea dezvoltării infrastructurii verzi, ca instrument important prin care orașele pot să reducă poluarea și să-și sporească atractivitatea.

OSR 3 - Dezvoltarea mobilității urbane

Poluarea excesivă a zonelor urbane ca urmare a utilizării prioritare a transportului personal cu mașina, în defavoarea mijloacelor de transport public și alternativ, utilizarea unui sistem de transport public învechit și neadaptarea infrastructurii de mobilitate și conectivitate la nevoile reale sunt probleme care, deși au fost adresate în perioadele anterioare de programare, rămân de actualitate. La nivelul RSE, ponderea deplasărilor efectuate cu mijloacele de transport motorizat e de 51,73%, în detrimentul

celor efectuate cu mijloace de transport public de pasageri, de 17,73%. Din cele 34 localitati urbane, doar 10 au sistem propriu de transport public, transportul public la nivel metropolitan/regional fiind inexistent. Acest aspect face ca majoritatea rezidentilor noilor centre periurbane sa fie dependenti de autovehiculul personal, ceea ce duce la suprasolicitarea canalelor de comunicare cu centrele urbane. Transportul public electric e de asemenea foarte redus: municipiul BR detine transport public deservit de tramvai, iar municipiul GL detine transport public deservit de tramvai si troleibuz. Sistemele de management al transportului public sunt slab/deloc implementate, generand o slaba planificare a traseelor, lipsa de predictibilitate, viteza redusa de deplasare, confort redus al pasagerilor, dezvoltare insuficienta a legaturilor multimodale. În urban, serviciile de mobilitate (park and ride, park and walk) sunt foarte slab aspectate, iar integralitatea sistemelor de transport judetean/regional/local e incipienta. In orasele mici, diversitatea sistemelor de mobilitate e redusa la transportul public si serviciu tip taxi. In cazul municipiului TL, e necesara si dezvoltarea transportului public naval care sa asigure accesibilitatea si conectivitatea intre municipiu si localitatile aflate pe malurile Dunării. Deplasările nemotorizate sunt puțin incurajate, ponderea ciclismului în cota modala la nivelul RSE fiind de doar 4,69% din cauza lipsei unei infrastructuri de ciclism care sa ofere siguranta, conectivitate si accesibilitate. Problemele cu care se confruntă deplasările pietonale în orașe sunt siguranța pietonilor, lipsa unor coridoare pietonale de calitate, pe alte aliniamente decât ale marilor artere de circulație, care să conecteze zonele orașului. Provocarile enumerate vor fi adresate prin incurajarea dezvoltarii mobilitatii urbane durabile cu aportul transportului public „carbon-free”, atractiv si accesibil pasagerilor; incurajarea deplasarilor nemotorizate si introducerea sistemelor inteligente de transport si trafic.

OSR 4 Îmbunătățirea accesibilității, mobilității, conectivității în regiune și tranziția către o mobilitate mai verde oferind un transport curat, sigur și accesibil cu legături rapide și eficiente la rețelele de transport

Dezvoltarea infrastructurii regionale de transport reprezintă o condiție necesară pentru dezvoltarea economică. Creșterea conectivității precum și transportul mai sigur și mai curat al pasagerilor și mărfurilor pe drumurile regionale, va facilita tranziția către un transport multimodal eficient și va contribui la reducerea disparităților urban-rural. Deși în ultimul timp au fost făcute numeroase investiții în rețeaua rutieră de transport, aceasta rămâne insuficient dezvoltată și de o calitate necorespunzătoare, inclusiv din punct de vedere al siguranței rutiere și al rezistenței infrastructurii rutiere la schimbările climatice. Lipsa modernizării scade siguranța în trafic, crește semnificativ riscul accidentelor rutiere, scade viteza de rulare și conduce la ambuteiaje. Arealul ITI DD e impropriu pentru dezvoltarea și întreținerea unei rețele de drumuri locale, astfel încât legătura cu și între 7 dintre localitățile DD e posibilă numai pe căile navigabile interioare, conform PMNDD. Investițiile dedicate transportului public de persoane cu

nave performante energetic sunt necesare pentru condiții sigure, optime și nepoluante de transport naval pentru pasageri (locuitori+turiști).

OSR 6 Dezvoltarea economică și socială a RSE, prin valorificarea resurselor turistice și ale patrimoniului cultural, istoric și natural, precum și prin acțiuni de regenerare urbană

Contribuția turismului la PIB-ul regional (19,3%) e peste media națională (18,42%), mult sub potențialul existent. Rolul multiplicator dovedit al turismului se reflectă și prin oportunități de locuri de muncă, în special pentru tineri. În 2019 în hotelurile și restaurantele din RSE erau peste 26000 salariați, iar sezonul turistic atrage anual tineri la început de carieră, mai ales în sectorul HORECA. RSE are o identitate turistică (urbana și non-urbana) recunoscută național și internațional (situl "Delta Dunării" - aflat pe lista Patrimoniului UNESCO, litoralul Marii Negre, vulcanii noroiosi, lacurile cu apa sarată și rezervațiile naturale din zonele montane). 10% din totalul monumentelor de patrimoniu la nivel național sunt în RSE: 2287 monumente listate, (558 clasa A), cu valoare națională sau universală și 1729 de clasa B, reprezentative pentru patrimoniul local. Starea patrimoniului cultural, istoric și natural e precară, ca și calitatea infrastructurilor adiacente, fiind necesare investiții care să vizeze în special protejarea și valorificarea acestuia, inclusiv prin includerea în circuite turistice. RO 16 RO RSE beneficiază de un complex de factori turistici naturali și antropici cu valoare atractivă ridicată cu potențial deosebit pentru turismul balnear, terapeutic și de sănătate (Lacul Techirghiol, Lacul Sărat, zona litorală etc.). Capacitatea și calitatea infrastructurii necesită măsuri de regenerare care să îmbunătățească oferta de servicii și confortul turiștilor și localnicilor, în special în zonele non-urbane, contribuind la reducerea disparităților economice rural-urban. Prin abordarea strategică integrată a investițiilor identificate în RSE se va evita fragmentarea impactului socio-economic, maximizând valoarea adăugată a sectorului turistic. Ca răspuns la provocările de mai sus, se au în vedere: conservarea, protecția și valorificarea durabilă a patrimoniului cultural, istoric și natural, dezvoltarea infrastructurii din domeniul cultural și a serviciilor culturale; îmbunătățirea infrastructurii de turism, în special în zonele care dispun de un potențial valoros; valorificarea resurselor naturale prin susținerea turismului balnear/wellness/etc. Zonele urbane se confruntă cu probleme legate de atractivitatea și funcționalitatea scăzută a spațiilor publice, ducând la deteriorarea calității mediului de locuit. Transformările economice și sociale au determinat apariția de spații abandonate/degradate care au potențial de reutilizare și integrare în comunitate prin soluții inovative contribuind la creșterea atractivității zonei pentru locuire sau investiții. Spațiile verzi și trotuarele din zonele rezidențiale au fost adesea transformate în parcuri, fără coridoare de mobilitate a pietonilor și/sau facilități pentru persoanele cu mobilitate scăzută. Infrastructura edilitară e degradată, afectând atractivitatea zonelor și calitatea vieții cetățenilor. Ca răspuns la aceste provocări se are în vedere îmbunătățirea mediului urban, prin investiții în regenerare urbană.

Obiectiv specific:

RSO4.6. Creșterea rolului culturii și al turismului sustenabil în dezvoltarea economică, incluziunea socială și inovarea socială (FEDR)

În anul 2020, la nivelul Regiunii SE regăsim 11 Centre de Agreement/Baze Turistice funcționale, (din totalul de 18 obiective existente), din cele 66 funcționale la nivel național. Acestea sunt structuri fără personalitate juridică care fac parte din patrimoniul destinat activității de tineret conform art. 30 alin (1) al Legii Tinerilor nr. 350/2006 cu modificările și completările în vigoare. Ținând cont de faptul că destinația lor este stabilită prin Legea Tinerilor nr. 350/2006 cu modificările și completările în vigoare, indiferent de modul în care proprietatea asupra centrelor de agreement este administrată, ele trebuie să își păstreze destinația pentru organizarea activităților de tabere pentru copii și tineri (turism pentru tineret). În ultimii ani, Guvernul României a alocat sume modice de bani către domeniul tineret, aprox. 0,01% din PIB, fapt care a dus la subfinanțarea cronică a investițiilor în centrele de agreement și bazele turistice. De aceea, aceste centre au nevoie de investiții, pentru ca ele să devină eficiente economic, să slujească scopului pentru care au fost create și să atingă standarde europene de calitate. Centrele de agreement/taberele sunt administrate de Direcțiile Județene de Tineret și Sport (DJTS) ale Ministerului Sportului (MS) și UAT-uri. În lipsa investițiilor în modernizarea și echiparea lor, acestea oferă doar condiții minime de funcționare unele dintre aceste obiective, chiar dacă se află în zone cu o valoare peisagistică deosebită, nu pot fi valorificate la adevăratul lor potențial din lipsa infrastructurii de recreere sau a celei necesare derulării activităților educative. Scopul acestor intervenții este de a contribui la creșterea incluziunii socio-profesionale a copiilor și tinerilor aflați în risc de sărăcie și excluziune socială, a copiilor și tinerilor prin creșterea accesului la servicii de calitate și programe de educație non-formală acordate în centrele de agreement/tabere școlare. O parte importantă a învățării, inclusiv dobândirea de competențe sociale, se desfășoară prin intermediul activităților recreative, sportive și educaționale cum ar fi taberele. Astfel de activități s-au dovedit a fi benefice, pentru copiii care provin din medii defavorizate. Cu toate acestea, anumite grupuri de copii nu și le pot permite financiar sau participarea lor este împiedicată de lipsa unei infrastructuri corespunzătoare sau de un acces limitat. Potențialii beneficiari vor trece de la exploatarea sezonieră a centrelor de agreement/taberelor, la cea permanentă. Obiectivele care se vor finanța vor fi Centrul de agreement "2 Mai" din județul Constanța, administrat de DJTS și 2 tabere școlare situate pe teritoriul ITI DD. Centrul de agreement din "2 Mai" este funcțional și face parte din domeniul public al statului. În ceea ce privește sustenabilitatea proiectului, din punct de vedere instituțional, imobilul rămâne în domeniul public al statului,

administrat de Direcția Județeană de Sport și Tineret, care are personal angajat pentru desfășurarea în bune condiții a activităților. De asemenea, proiectele care se vor depune de UAT-urile din zona ITI DD vor fi sustenabile, având în vedere că beneficiarii (UAT-urile) vor asigura fondurile necesare și personal calificat pentru întreținerea și funcționarea în viitor a obiectivelor finanțate. Centrele își vor păstra destinația și beneficiarii (copii, tineri), cu prioritate cei din grupuri sociale defavorizate, activitățile desfășurate fiind de interes comunitar general. Tipurile de acțiuni prevăzute în cadrul acestui obiectiv vizează: RO 109 RO Acțiunea 5.5 Dezvoltarea taberelor școlare / centrelor de agrement pentru copii și tineri • Modernizarea, reabilitarea și dotarea taberelor școlare/centre de agrement Sunt avute în vedere intervenții privind spațiile de cazare, spații de luat masa, spații pentru activități educaționale non-formale și de agrement/recreere terenuri de sport, alte spații pentru activități sportive, săli de conferință/eventimente etc.), amenajări/dotări interioare și exterioare, facilități de acces pentru persoane cu dizabilități, facilități pentru persoane cu deficiențe de văz și auz (tăblițe de orientare cu scris Braille, sistem de difuzoare și afișaj), precum și măsuri de favorizare a accesului elevilor care aparțin grupurilor vulnerabile/ marginalizate. Criteriile de prioritizare vor ține cont și de acele intervenții care vor promova construcțiile durabile, ecologice, utilizarea panourilor solare etc. Se va avea în vedere un apel distinct, necompetitiv de proiecte pentru Centrul de agrement "2 Mai" din Comuna Limanu, județul Constanța pentru care documentația tehnică este pregătită prin POAT 2014-2020 și un apel de proiecte competitiv, unde solicitanții vor fi UAT-uri din zona ITI DD. Acțiunea 5.5 a fost evaluată ca fiind compatibilă cu principiul DNSH în baza Orientărilor tehnice privind aplicarea DNSH emise conform Regulamentului privind mecanismul de redresare și reziliență. Intervențiile sunt complementare cu acțiunile din: PEO din Prioritatea 3 - Prevenirea părăsirii timpurii a școlii și creșterea accesului și a participării grupurilor dezavantajate la educație și formare profesională, intervenții pentru învățământul terțiar (măsuri de prevenire și combatere a abandonului universitar pentru grupurile dezavantajate/ subreprezentate de studenți susținerea unor activități specifice în cadrul centrelor de consiliere și orientare în carieră (sesiuni, tabere, training-uri, workshop-uri, etc), PIDS din Prioritatea 2: Dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității - zona rurală, unde GAL-urile rurale vor pune în aplicare o parte a măsurii care permite copiilor săraci să meargă la tabere de creație sau sport (numai copiii din zonele rurale) și prin Operațiunea 5.2: intervenții integrate destinate copiilor expuși riscului de sărăcie sau de excluziune socială din zone urbane izolate sau defavorizate care să asigure accesul acestora la activități sportive, recreative sau culturale, Strategia de Dezvoltare a Infrastructurii Turistice a Ministerului Tineretului și Sportului 2020-2025 care au ca scop creșterea calității infrastructurii și a serviciilor oferite în centrele de agrement/baze turistice (tabere). Principalele grupuri-țintă - articolul 22 alineatul (3) litera (d) punctul (iii) din RDC: Grupurile țintă includ, în funcție de sfera lor de interes, toate entitățile publice și părțile interesate private care vor fi implicate sau vor folosi / beneficia de rezultatele

investițiilor realizate în cadrul acțiunii 5.4, în principal: - copii, elevi, tineri, din grupuri sociale defavorizate; - autorități și instituții publice locale/centrale.

Actiunea 6.1 - Dezvoltare integrată (DUI) în zonele urbane prin regenerare urbană, conservarea patrimoniului și dezvoltarea turismului

Abordarea DUI prin PR SE prevede un sprijin complementar și sinergic prin intermediul investițiilor disponibile în cadrul mai multor prioritati și obiective specifice (P 2 - Act 2.4, P 3 - Act 3.1 și P 6 - Act 6.1) și va avea în vedere principiile DUI, integrarea sectorială, spațială și teritorială, guvernanta multi-nivel și abordarea partenerială, fiind implementată în baza SIDU. RSE cuprinde 34 UAT urbane (11 municipii și 23 orașe), majoritatea localizate în județul CT. În prezent, toate cele 11 mun și 6 orașe au SIDU. Constanta are elaborat SIDU la nivel metropolitan: mun reședința de județ (Constanta), 5 orașe (Navodari, Ovidiu, Murfatlar, Eforie, Techirghiol) și 10 comune, constituite în A.D.I. ZMC. Acțiunea are în vedere intervenții ref. la: turism, patrimoniu cultural și regenerare urbană, contribuind la ob.11 al SNDD. Provocările cu care se confruntă centrele urbane - economice, sociale, demografice, de mediu - sunt interconectate și se manifestă diferit de la o categorie de orașe la alta, precum și de la un oraș la altul. DUI poate fi atinsă numai în măsura promovării unei abordări strategice integrate care să combine măsuri privind renovarea fizică a zonelor urbane, cu cele privind protecția mediului, dezvoltare și mobilitate verde, valorificarea potențialului turistic și a patrimoniului, într-o abordare participativă cu implicarea actorilor relevanți de la nivel local. Potențialul turistic din zona urbană a litoralului Mării Negre este important, una din provocările actuale fiind reabilitarea infrastructurii publice din stațiunile turistice. Contribuția turismului la PIB-ul regional este cca. 19,3% (peste media națională de 18,42%), se situează mult sub potențialul existent. În ciuda investițiilor realizate în perioadele anterioare de programare, infrastructura publică de turism este în continuare precară. Investițiile în infrastructura publică de turism, concentrate în stațiunile turistice de pe litoral (6 localități - stațiuni turistice și balneare), abordate în mod strategic și integrat, vor constitui baza pentru activități economice viitoare, sprijinindu-se crearea locurilor de muncă, cu impact direct asupra reducerii sărăciei, dezvoltării orașelor și creșterii atractivității acestora. Dezvoltarea strategică și pe termen lung a turismului în DD este posibilă dacă zona este administrată ca destinație turistică integrată, cu identitate distinctă, portofoliu bogat de produse și servicii și marketing specific. Turismul oferă oportunități pentru localnici. Investițiile nu trebuie să fie direcționate numai spre infrastructura critică și îmbunătățirea serviciilor, dar și spre oamenii care găzduiesc, ghidează și îi conduc pe vizitatori pe căile navigabile din DD. Infrastructura turistică și serviciile aferente îmbunătățesc calitatea mediului; permit dezvoltarea pachetelor de oferte pt turiști și consolidează pe cele RO 115 RO existente, sunt instrumente esențiale pentru gestionarea fluxului de turiști și promovarea unui

comportament adecvat în mediile sensibile, limitând efectele negative asupra mediului 10% din totalul monumentelor la nivel national sunt in RSE: 963 monumente (236 cls A, 727 cls B) -zona urbana (cf Lista monumentelor Istorice din Ro) Starea monumentelor este precara, atractivitatea siturilor de patrimoniu cultural sau activitatilor legate de acestea este scazuta din prisma vizitatorilor. O buna parte dintre acestea necesita conservare, protejare sau investitii pentru dezvoltarea si valorificarea lor prin includerea in circuite turistice Investitiile in patrimoniul cultural din zona urbana si in infrastructuri culturale, abordate integrat, prin interventii punctuale si strategice si luand in considerare aspectele de mediu, economice si sociale, vor conduce la regenerarea urbana si cresterea atractivitatii, contribuind la dezvoltarea sustenabila socio-economica durabila a centrelor urbane. Vor avea prioritate proiectele care vor prezenta planuri de finanțare complementară, inclusiv fonduri private, pentru a spori fiabilitatea surselor proprii de venit și pentru a asigura sustenabilitatea financiară a unor astfel de proiecte. „Toate asezarile urbane necesita investitii care sa le creasca atractivitatea, astfel incat sa isi poata mentine populatia si sa poata juca rolul de polarizare a teritoriului invecinat” prin imbunatatirea functiilor rezidentiale si dezvoltarea spatiilor publice urbane de calitate (SDTRS). PR SE are în vedere prioritizarea intervențiilor pentru regenerarea urbană prin criterii care să asigure sinergia cu cele pentru dezvoltarea spațiilor verzi, asigurarea mobilității și integrarea zonelor cu valoare turistică/patrimoniu cultural. Beneficiarii publici au fost susținuți in pregatirea proiectelor prin POAT 2014-2020 (cf. OUG 88/2020). Pentru aceste proiecte se vor deschide apeluri de proiecte dedicate. Tipuri de interventii: • îmbunătățirea infrastructurii de turism, în special în zonele cu potențial turistic valoros; pot fi finanțate proiecte inovative de diversificare a serviciilor si activităților oferite turiștilor cu scopul creșterii accesibilității obiectivelor • dezvoltarea și punerea în valoare a statiunilor turistice urbane, balneare și balneoclimaterice prin dezvoltarea infrastructurii turistice specifice, dezvoltarea și modernizarea infrastructurii de utilitate publica aferentă • conservarea, protectia, restaurarea și valorificarea durabila a patrimoniului cultural și istoric, dezvoltarea serviciilor aferente (ex. restaurarea, consolidarea, etc, dotarea monumentelor istorice și patrimoniului cultural; construire/modernizare / reabilitare / extindere / dotare clădiri cu funcții culturale etc) • regenerarea urbană și securitatea spațiilor publice - activități de reabilitare integrată a spațiilor publice urbane (inclusiv infr tehnico-edilitara aferenta) în zone precum: spatii din interiorul ansamblurilor de locuinte, zone de faleză, maluri, zone istorice, zone si cartiere rezidentiale localizate inclusiv în afara zonelor centrale, locuri de joaca pentru copii, scuaruri, pietre, alei pietonale, zone pietonale și semi-pietonale în afara zonelor centrale, piste de biciclete, mobilier urban, digitalizare smart, etc. Proiectele de regenerare urbana vor fi identificate si definite la nivelul SIDU prin analiza detaliata a nevoilor, maparea zonei (incl. detalierea serviciilor publice si infrastructurii existente) si descrierea consultarii publice si implicarea comunitatiilor locale pe parcursul procedurii de identificare/ elaborare/ implementare a proiectelor. În mod

integrat prin proiectele de regenerare urbana se va finanta si infrastructura de spatii verzi. RO 116 RO Interventiile care vizează infrastructura turistică vor urmări sustenabilitatea de mediu prin design, integrând de la început aceste considerente Se pot finanța - max 10% din chelt. eligibile - reabilitarea strazilor pentru accesul la obiectivul turistic (activitati conexe investitiei de baza). Acest tip de investiții nu vor include construirea de străzi noi și/sau creșterea nr. locurilor de parcare/spațiilor de parcare, care ar putea avea ca rezultat creșterea traficului rutier. În cadrul SIDU, intervențiile vor ține cont de inițiativa NEB pentru a elabora si implementa proiecte cu abordare participativă și transdisciplinară. Beneficiarii vor fi încurajați să se înscrie în Spațiul european de date pentru Patrimoniul Cultural si turism. • susținerea capacității administrative a AM-ului, beneficiarilor și APL, în etapa de programare și implementare a proiectelor/strategiilor

Actiunea 6.2 - Valorificarea potentialului turistic și conservarea patrimoniului în zone non-urbane

Strategiile de dezvoltare județene din RSE identifica turismul si patrimoniul cultural si natural ca fiind domenii cu potential semnificativ pentru dezvoltare locală, transformatoare pentru regenerarea comunităților și reducerea disparităților, mai ales în zonele non-urbane. Rezultatele asteptate vizeaza imbunatirea dezvoltarii economice, crearea de locuri de munca, dezvoltarea comunitatii locale. Provocarile cu care se confrunta zonele non-urbane - economice, sociale, demografice, de mediu - sunt interconectate si se manifesta diferit de la un județ la altul. Dezv. durabila in acest areal poate fi atinsa printr-o abordare strategică integrată, care sa combine măsuri privind valorificarea potentialului de resurse turistice si culturale, cu cele privind protectia mediului si dezvoltarea comunitatilor locale, într-o abordare participativa, cu implicarea actorilor relevanti la nivel local. Conform Listei monumentelor Istorice din Romania, 10% din monumentele la nivel national se regasesc in RSE, în zona rurală: 1.324 monumente (322 cls A, 1.002 cls B). Conform Anexei 5 la HG nr. 852/2008 în zona rurală din RSE se regăsesc 2 stațiuni turistice de interes naț (jud. BR,CT) și 4 stațiuni turistice de interes local (jud. BZ,GL,VN). Lipsa de conectivitate constituie o piedică suplimentară față de obiectivele din mediul urban. Punerea in valoare a patrimoniului cultural si natural va contribui la cresterea coeziunii teritoriale si poate intari identitatea locala, fiind sursa importanta pentru dezv unor evenimente culturale. Actiunile educative si culturale, care să promoveze patrimoniul antropoc si natural sunt limitate la nivel regional. Prin interventii punctuale și strategice, cu rolul de a garanta folosirea responsabilă și eficienta în utilizare a obiectivelor reabilite, patrimoniul va produce mecanisme de dezvoltare locala din zona publică si privată. SIDD DD subliniază potențialul semnificativ al teritoriului pentru dezv unui turism durabil, de calitate, bazat pe natură și cultură și necesitatea integrării în economia locală. Este identificată

nevoia de infrastructuri turistice și trasee adecvate care să permită accesul la siturile naturale și să faciliteze explorarea acestora și cunoașterea culturii locale, precum și activități independente precum birdwatching, drumeții, sporturi nautice etc. Turismul poate susține dezvoltarea durabilă a zonelor protejate în care din ce în ce mai mulți turiști vin să caute și să se bucure de mediul natural. Turismul poate și trebuie să sprijine protecția resurselor naturale, iar populația locală și factorii decidenți au realizat în timp, valoarea acestui patrimoniu și conservarea lui. Dezvoltarea turismului în DD trebuie să fie ghidată de o viziune comună a părților interesate (publici, privați) și să aibă în vedere realizarea unor investiții de infrastructură publică adecvată, care vor aduce beneficii pentru turiști/vizitatori și pt dezvoltarea comunităților locale. O infrastructură publică dezvoltată este esențială pentru accesibilitate și diversificarea și îmbunătățirea experienței vizitatorilor, generând o gestionare bună a fluxului acestora în zonele naturale RO 123 RO sensibile. Orice dezvoltare a turismului trebuie sprijinită de infrastructură, la fel ca și inițiativele în domeniul pescuitului și agriculturii. Având în vedere caracteristicile regiunii, activitățile nautice, inclusiv transportul public naval, sunt o parte foarte importantă din accesibilizarea sustenabilă a DD. În prezent, transportul nautic este limitat la vehiculele de apă motorizate (folosite atât pentru transport și pentru tururi ghidate în Deltă). Construirea de docuri și alte tipuri de infrastructură ușoară pentru bărci și activități nautice (activități incluse și detaliate ca reprezentând activități auxiliare în proiectele de infrastructură publică și care, în mod implicit, se vor baza pe planul de mobilitate relevant) va încuraja și priorita transportul și activitățile de apă nemotorizate, cum ar fi deplasarea în bărci cu vâsle, canoe etc. Vehiculele de apă nemotorizate sunt la fel de importante pentru portofoliul turismului DD ca și expedițiile terestre non-invazive. Investițiile realizate în perioadele anterioare de programare au fost sporadice și abordate prea puțin integrat cu oportunitățile locale. De aceea impactul economic și social a fost nesemnificativ. Valorificarea durabilă a mediului rural prin turism necesită investiții în resursele care vor transmite experiențe autentice, atractive și competitive în raport cu destinațiile rurale cunoscute la nivel european. Potențialul cultural variat reprezentat de situri arheologice, case memoriale, muzee, biserici, manastiri etc ar putea fi introduse într-un circuit turistic, cu impact asupra dezvoltării locale având potențial de a deveni noi atracții sau destinații turistice de nișă (nautic, ecumenic etc). Promovarea resurselor și beneficiilor pentru sănătate pe plan național și internațional oferite de stațiunile balneare, climatice și balneoclimatice aflate în zona non-urbană, poate contribui la creșterea atractivității acestora. Lecțiile învățate la nivelul intervențiilor dedicate valorificării resurselor turistice și ale patrimoniului reflectă: - interesul ridicat pentru APL, dar fără a exista o abordare coerentă și integrată - restaurarea punctuală a unor monumente fără impact turistic nu a adus valoare adăugată. - concentrarea fondurilor în zone cu potențial turistic tradițional produce efecte sinergice semnificative - impactul local a fost mai bun în cadrul intervențiilor care au putut integra obiective turistice cu valoare istorică, cu existența unor obiective cu specific regional și rare la

nivel național/european. Implementarea intervențiilor în zonele non-urbane bazată pe abordarea integrată trebuie demonstrată prin strategiile integrate de dezvoltare județene, elaborate de autoritățile publice, cu implicarea actorilor relevanți la nivel local, respectarea condițiilor și prevederilor art 28 și art 29 din Reg. (UE) 2021/1060. Se va acorda prioritate zonelor defavorizate care dispun de potențial turistic și care, prin investițiile propuse, vor putea reduce disparitățile de dezvoltare prin crearea de locuri de muncă și reducerea sărăciei. Tipuri de intervenții previzionate:

- îmbunătățirea infrastructurii de turism, în special în zonele non-urbane cu potențial turistic valoros, inclusiv proiecte inovative, de diversificare a serviciilor și activităților oferite turistilor, în scopul creșterii accesibilității obiectivelor turistice.
- dezvoltare și punere în valoare a stațiunilor turistice, balneare și balneoclimaterice din zonele non-urbane, prin dezvoltarea infrastructurii turistice specifice, și dezvoltarea și modernizarea infrastructurii de utilitate publică aferentă. RO 124 RO Intervențiile care vizează infrastructura turistică vor urmări sustenabilitate ecologică / de mediu prin design, integrând de la început considerentele legate de mediu. Proiectele vor fi încurajate să identifice și să ia în considerare eventualele provocări și să aleagă opțiunile de implementare care contribuie la regenerarea mediului și la neutralitatea climatică, precum și managementul durabil al resurselor și la refacerea și protejarea ecosistemelor. De asemenea, acolo unde este fezabil, se va încuraja dezvoltarea facilităților destinate agro/eco-turismului.
- conservarea, protecția, restaurarea și valorificarea durabilă a patrimoniului cultural, natural și istoric și dezvoltarea serviciilor aferente (ex. restaurarea, consolidarea, protecția, conservarea, extinderea și dotarea monumentelor istorice și a patrimoniului cultural; modernizarea / reabilitarea / extinderea / dotarea clădirilor cu funcții culturale, biblioteci, muzee, teatre); se are în vedere promovarea inițiativelor pentru conservarea/integrarea în specificul local, revitalizarea și promovarea activelor turistice tradiționale.
- susținerea capacității administrative a AM-ului, a beneficiarilor și autorităților publice locale, în etapa de programare și implementare a proiectelor/strategiilor

PLANUL NAȚIONAL DE REDRESARE ȘI REZILIENTA

Planul Național de Redresare și Reziliență (PNRR) are ca obiectiv general stabilirea priorităților naționale de investiții și direcțiilor principale de reformă ale României în acord cu Recomandările Specifice de Țară și regulamentele specifice pentru a asigura ameliorarea stării economice a României și a consolida capacitatea de reziliență la nivel național în perioade de criză pandemică.

Pilonul IV. Coeziunea socială și teritorială

Componenta 11. Turism și cultură

Obiectiv: Creșterea coeziunii sociale, economice și teritoriale și crearea de noi locuri de muncă în special în mediul rural, respectiv:

(1) promovarea transformării socio-economice durabile în zonele rurale și defavorizate prin dezvoltarea unei rețele de Organizații Regionale de Management al Destinațiilor și sprijinirea investițiilor locale în turism;

(2) sprijinirea mobilității durabile prin crearea unei rețele naționale Velo, inclusiv rute Eurovelo și

(3) reducerea decalajului de acces la cultură între zonele rurale și cele urbane mari.

a) Reforma R1. Operaționalizarea Organizațiilor de Management al Destinației (OMD) Obiectivul acestei reforme este creșterea competitivității sectorului turistic românesc și promovarea transformării socio-economice durabile în zonele rurale și defavorizate prin adoptarea cadrului necesar pentru operaționalizarea Organizațiilor de Management al Destinației.

Implementarea acestei reforme va consta în adoptarea unui cadru legislativ necesar funcționării Organizațiilor de Management al Destinației și elaborarea unui Plan de acțiune dedicat valorificării patrimoniului cultural în scopul creșterii competitivității sectorului turistic românesc. Înființarea și operaționalizarea Organizațiilor de Management al Destinației se va baza pe recomandările Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OECD) incluse în studiul „Operaționalizarea Organizațiilor de Management al Destinației”. Cadrul legislativ necesar pentru funcționarea Organizațiilor de Management al Destinației va include, de asemenea, o descriere detaliată a mecanismului de finanțare și un model clar de guvernanță. Planul de acțiune va fi realizat în conformitate cu setul de măsuri propuse în Strategia de dezvoltare a Organizațiilor de Management al Destinației și va fi în conformitate cu rezultatele activității de cartografiere. Organizația de Management al Destinației va fi o entitate cu personalitate juridică, care realizează politica de dezvoltare turistică a destinației, inclusiv politica de marketing a destinației, în conformitate cu dispozițiile legale în

vigoare, reunind o serie de alte organizații, precum: operatori economici de profil, instituții ale sectorului public, asociații profesionale și patronale, organisme de reglementare.

Organizațiile regionale de gestionare a destinațiilor trebuie să fie concepute astfel încât să formeze o rețea eficientă axată pe avantajele competitive locale și să lucreze în parteneriat cu autoritatea turistică națională. Organizațiile de Management al Destinației vor fi înființate de către Ministerul Economiei, Antreprenoriatului și Turismului și vor include entitățile relevante active în turism și cultură într-o anumită zonă, fiind, de asemenea, guvernate de Comitetul executiv al OMD. Responsabilitatea rezultatelor Organizațiilor de Management al Destinației este împărțită între Ministerul Economiei, Antreprenoriatului și Turismului și Comitetul Executiv al Organizațiilor de Management al Destinației. Demersuri legislative: Adoptarea cadrului legislativ necesar funcționării Organizațiilor de Management al Destinației. Elaborarea unui Plan de acțiune dedicat valorificării patrimoniului cultural cu scopul creșterii competitivității sectorului turistic românesc.

b) Investiții I1. Promovarea celor 12 rute turistice/culturale

Obiectivul acestei investiții este de a crește atractivitatea destinațiilor turistice selectate în urma dezvoltării a 12 rute turistice/culturale tematice în zonele rurale defavorizate din România și crearea de noi locuri de muncă în industria turistică. Investiția presupune sprijin financiar pentru promovarea celor 12 rute și modernizarea /reabilitarea siturilor turistice cu impact național și internațional incluse în cele 12 rute, identificate în zonele de destinație optimă. Obiectivele turistice vor fi selectate în urma activității de cartografiere a destinațiilor optime corespunzătoare fiecărei Organizații de Management al Destinației. Destinațiile optime ar trebui identificate pe baza capacității lor de a atrage turiști internaționali și naționali, respectiv a promovării transformării socio-economice durabile / orientate către mediu în zonele rurale și defavorizate. În urma exercițiului de cartografiere va fi realizată selecția siturilor ce vor fi incluse în 12 rute turistice culturale, adăugând celor două criterii utilizate în cartografiere și caracterul unicității și al avantajelor comparative și competitive pe care le prezintă fiecare sit, de către o comisie formată din reprezentanți ai Ministerului Investițiilor și Proiectelor Europene, Ministerului Economiei, Antreprenoriatului și Turismului, Ministerului Culturii, Institutului Național al Patrimoniului, Asociației Comunelor din România, Ministerului Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației, Ordinului Arhitecților, Autorității Naționale de Turism, Organizației Patronale a Hotelurilor și Restaurantelor din România, Organizațiilor neguvernamentale active în domeniu. Astfel, locațiile ce vor fi incluse în rutele culturale vor fi alese pe baza rezultatelor cartografierii și vor fi poziționate predominant în zonele rurale și dezavantajate, cu scopul atragerii turiștilor și creării de noi locuri de muncă în industria turismului. Page 3 Cele 12 rute sunt: ruta castelurilor, ruta curiilor, ruta culelor, traseul

gastronomiei tradiționale, ruta bisericilor fortificate, ruta bisericilor din lemn, ruta mănăstirilor din zona Moldovei, ruta Sfântului Ladislau, traseul castrelor romane, ruta cetăților, refacerea peisajului cultural din Delta Dunării în vederea creșterii atractivității zonei, ruta satelor cu arhitectură tradițională. I2. Modernizarea/crearea de muzee și memoriale Obiectivul acestei investiții este de a contribui la dezvoltarea turismului cultural prin modernizarea/crearea muzeelor și memorialelor dedicate opresiunii și conflictelor. România este datoare cu recunoașterea dramelor provocate oamenilor și societății în întregul ei de regimurile totalitariste și este de datoria statului român să educe generațiile viitoare într-un mod interactiv și participativ, astfel încât aceste greșeli ale istoriei să nu se mai repete și să construim o societate bazată pe valorile europene. Selecția locurilor și tematicii muzeelor propuse a fost realizată având în vedere, pe de o parte, valoarea simbolică a locațiilor în lupta împotriva regimurilor totalitariste, respectiv, contribuția acestora la dezvoltarea coeziunii socio-economice și teritoriale și scăderea disparităților inter și intra-regionale. Modernizarea și crearea muzeelor memoriei: Muzeul Național de Istorie a Evreilor și al Holocaustului, Muzeul identităților transilvănene (Mutra), Memorialul Revoluției Decembrie 1989/Timișoara Capitală Europeană a Culturii, Închisoarea tăcerii de la Râmnicu Sărat, Memorialul Victimelor din Sighetul Marmației, Râpa Robilor din Aiud, Muzeul Industrializării forțate din Satu-Mare, Muzeul ororilor comunismului din Sfântu Gheorghe și Muzeul fotografiei din Târgu Mureș și alte memoriale prin care România democratică și europeană onorează memoria victimelor totalitarismelor și educă generațiile tinere. a) Reforma R2. Crearea cadrului pentru operaționalizarea traseelor cicloturistice la nivel național Obiectivul acestei reforme este de a contribui la dezvoltarea economică a orașelor mici și a zonelor rurale prin adoptarea unui cadru legislativ, instituțional și de investiții pentru realizarea traseelor cicloturistice și practicarea unor forme de turism durabil. Această măsură vizează asigurarea cadrului legislativ, instituțional și investițional pentru realizarea traseelor cicloturistice și practicarea unor forme de turism durabil care vor contribui la dezvoltarea economică la nivel regional și local și creșterea nivelului de trai al locuitorilor din orașele mici și zonele rurale. b) Investiții I3. Instituirea Centrului Național de Coordonare Velo care: a) va elabora studiul privind traseele cicloturistice la nivel național; b) va asigura digitalizarea pistelor și traseelor velo prin dezvoltarea unei Platforme Naționale eVelo ce cuprinde o aplicație digitală integrată pentru toate traseele cicloturistice și un site dedicat; I4. Implementarea a 3000 km de piste pentru biciclete Page 4 Obiectivul acestei investiții este de a dezvolta un transport durabil prin dezvoltarea infrastructurii traseelor cicloturistice. Implementarea acestei investiții va include dezvoltarea a 3 000 km de noi trasee naționale de ciclism în toată România. Amplasarea rutelor va fi prioritară de-a lungul principalelor rute turistice. a) Reforma R3. Reformarea sistemului de finanțare a sectorului cultural Reforma urmărește : → crearea unui cadru juridic și administrativ mai stabil, predictibil și sustenabil pe termen lung pentru sectorul cultural non-public (privat/independent) și pentru lucrătorii culturali, crearea

de instrumente de colectare de date care să permită, pe viitor, politici publice bazate pe aceste date și demararea unui proces care să contribuie la dezvoltarea socio-educatională și culturală a ruralului și urbanului mic, prin reducerea decalajelor față de urbanul mare. b) Investiții I5. Creșterea accesului la cultură în zonele defavorizate din punct de vedere cultural - Un program pilot de finanțare în parteneriat cu autoritățile locale pentru a sprijini programele culturale, anuale sau multianuale puse în aplicare la nivel local; - Un program-pilot pentru finanțarea proiectelor de educație culturală, ai căror beneficiari sunt unități de învățământ din zonele rurale și din orașele mici. I6. Dezvoltarea unui sistem digital pentru procesele de finanțare a culturii Obiectivul acestei investiții este dezvoltarea unui sistem digital pentru acordarea finanțării publice în sectoarele culturale. Sistemul electronic va: • facilita accesul la finanțare pentru operatorii culturali naționali prin cereri de finanțare simplificate și digitalizate, evaluarea proiectelor, contractare, monitorizare și evaluare, debursarea finanțării, evaluarea ex-post; • înregistra toate subvențiile culturale publice deja acordate pentru a preveni dubla finanțare; • fi utilizat ca instrument de colectare a datelor referitor la cheltuielile culturale la nivelul tuturor și a oricărei localități și regiuni, cu privire la costurile culturale pe tip de proiect etc. și să permită luarea unei decizii bazate pe dovezi în domeniul politicii culturale; • permite accesul transparent la informații neconfidențiale despre proiecte pentru promotorii de proiecte și publicul larg. I7. Accelerarea digitalizării producției și distribuției de filme Obiectivul acestei investiții este de a consolida capacitatea microîntreprinderilor și a întreprinderilor mici și mijlocii în producția de filme și de a accelera tranziția digitală a producătorilor și distribuitorilor de filme din România prin creșterea capacităților de producție digitală, distribuție, marketing și promovare, inclusiv tehnologii de arhivare digitală. Pentru a testa, în paralel, revizuirea legislației privind incidentele în cinematografie și a modelelor actuale de finanțare, cu titlu unic, propunem un program pilot, sub forma unui sistem de minimis, de finanțare pentru dezvoltarea conținutului și creșterea capacității de afaceri (producție și distribuție) a producătorilor și distribuitorilor de film, combinând, pentru prima dată, finanțarea proiectelor și finanțarea entității (companiei). Valoarea maximă pe proiect este de 100.000 de euro. Programul pilot va identifica, în același timp, nevoile digitale pe termen mediu și lung ale companiilor de producție și distribuție. Investiția va oferi finanțare, prin subvenții, pentru consolidarea capacității microîntreprinderilor, întreprinderilor mici și mijlocii din domeniul producției și distribuției de filme de a se adapta la noul cadru legislativ al pieței unice digitale pentru a crea, promova și distribui noi produse și servicii inovatoare. Investiția unică vizează accelerarea tranziției digitale a companiilor de producție și distribuție de filme, prin investiții în creșterea capacităților de producție digitală, distribuție, marketing și promovare, inclusiv tehnologii de arhivare digitală.

Buget componenta: 449, 01 mil. euro, din care solicitat în cadrul PNRR: 449,01 mil. euro.

Programul Operațional Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare (POCIDIF) va avea o axă specială Digitalizarea în cultură, iar printre obiectivele specifice ale acesteia se află: digitalizarea patrimoniului cultural, o soluție pentru prezervarea patrimoniului cultural; îmbunătățirea conectivității digitale; dezvoltarea competențelor pentru specializare inteligentă, tranziție industrială și antreprenariat. Activitățile sunt în concordanță cu prioritățile stabilite prin Strategia pentru cultură și patrimoniu național 2016-2022, acestea vizând digitalizarea în domeniul culturii. Printre tipurile de activități eligibile se regăsesc: protejarea, punerea în valoare și promovarea patrimoniului cultural imobil, a peisajelor culturale și a patrimoniului mobil construit.

Programul Operațional Incluziune și Demnitate Socială (POIDS) are ca obiectiv general sprijinirea incluziunii sociale a persoanelor aparținând grupurilor vulnerabile, mai ales ale celor cu risc ridicat, inclusiv prin reducerea decalajului rural-urban în ceea ce privește sărăcia și excluziunea socială și creșterea accesului la servicii de calitate pentru populația vulnerabilă. Programul finanțează strategiile de Dezvoltare Locală plasată sub Responsabilitatea Comunității (DLRC), iar printre tipurile de activități eligibile se regăsesc: protejarea, dezvoltarea și promovarea activelor turistice publice și servicii turistice conexe; protejarea, dezvoltarea și promovarea patrimoniului cultural și a serviciilor culturale; protejarea, dezvoltarea și promovarea patrimoniului natural și a ecoturismului.

Domeniul agricultura

România pune în practică PAC post 2023 prin intermediul Planului Național Strategic (PNS) prin măsuri de dezvoltare a unui sector agricol rezilient și durabil și competitiv, cu accent pe asigurarea de venituri echitabile pentru fermieri, respectarea angajamentelor de mediu prin remunerarea fermierilor care contribuie la protejarea mediului peste cerințele nivelului de bază, dezvoltarea sectoarelor deficitare și dezvoltarea socio-economică echilibrată a spațiului rural în baza unei strategii fundamentate pe baza analizei SWOT.

PNS vizează atingerea următoarelor obiective:

I. Promovarea unui sector agricol inteligent, rezilient și diversificat care să asigure securitatea alimentară, creșterea viabilității fermelor prin stabilizarea veniturilor fermierilor și eliminarea disparităților dintre ferme.

II. Consolidarea orientării către piață și creșterea competitivității sectorului agro-alimentar prin intensificarea cooperării, încurajarea investițiilor colective, modernizarea, restructurarea fermelor, prin investiții pentru îmbunătățirea productivității concomitent cu dezvoltarea, modernizarea industriei alimentare.

III. Dezvoltarea socio-economică a spațiului rural prin atragerea și susținerea tinerilor și facilitarea dezvoltării afacerilor, promovarea și creșterea ocupării forței de muncă, incluziunii sociale și a dezvoltării locale în zonele rurale.

Intervenții implementate din PNS (2023 - 2027)

Sprijin de bază pentru venit în scopul sustenabilității (BISS)

Scopul BISS este de sprijinire a veniturilor agricole în vederea realizării viabilității fermelor prin acordarea unei plăți anuale decuplate de producție pe hectarul eligibil declarat de fermierul activ.

BISS contribuie la stabilitatea relativă a veniturilor agricole, reducând volatilitatea acestora și la creșterea rezilienței fermierilor în condițiile actuale geopolitice și climatice.

În perioada 2023-2027, România va aplica intervenția BISS pentru o suprafață de 9.697.000 ha.

Plafonul alocat pentru anul 2023 este de 935.469.590 euro cu un quantum unitar planificat de 96,47 euro/ha.

Condiții de eligibilitate:

- ◆ Fermierul desfășoară o activitate agricolă pe teritoriul României și este “fermier activ”
- ◆ Fermierul exploatează un teren agricol cu o suprafață de cel puțin 1 ha, suprafața parcelei agricole de cel puțin 0,3 ha, iar în cazul serelor, solariilor, viilor, livezilor, culturilor de hamei, pepinierelor, arbuștilor fructiferi, suprafața parcelei agricole trebuie să fie de cel puțin 0,1 ha.
- ◆ Pentru legume cultivate în sere și solarii, care beneficiază de sprijin cuplat, suprafața minimă a exploatației este de 0,3 ha, iar suprafața minimă a parcelei este de 0,03 ha.
- ◆ În cazul pajiștilor, trebuie să asigure o încărcătură de animale de minimum 0,3 UVM/ha sau să efectueze cel puțin o cosire anuală.

BISS este complementar celorlalte categorii de plăți directe, cum sunt sprijinul redistributiv complementar pentru venit în scopul sustenabilității, sprijin complementar pentru venit pentru tinerii fermieri.

Totodată, BISS vizează alături de ecoschemele specifice, îmbunătățirea performanței de mediu. BISS este complementar și față de plățile cuplate pentru îmbunătățirea competitivității, durabilității sau calității produselor sectoarelor sensibile, cât și cu intervențiile de dezvoltare rurală de agromediu.

Sprijinul redistributiv complementar pentru venit în scopul sustenabilității (CRISS)

CRISȘ își propune să contribuie în mod direct la reducerea disparităților în materie de venituri între sectorul agricol și alte sectoare ale economiei naționale, determinând astfel diminuarea migrației tinerilor din mediul rural în mediul urban și în afara țării.

Acordarea plății redistributive pentru exploatațiile cu dimensiunea între 1-50 ha constituie un sprijin suplimentar pentru o suprafață de 3.748.473 ha gestionată de majoritatea fermierilor (97%) care contribuie la susținerea vitalității spațiului rural.

Plafonul alocat pentru anul 2023 este de 189.710.218,53. Cuantumul unitar planificat aferent este de 50,61 euro/ha în anul 2023.

CRISȘ se adresează fermierilor eligibili pentru plata BISS.

Fermele eligibile la plata CRISȘ se încadrează în intervalul de suprafață 1-50 ha.

Pentru a evita apariția condițiilor artificiale (fermieri care își vor diviza fermele în scopul obținerii sprijinului oferit prin această intervenție), CRISȘ va fi acordat fermierilor care nu și-au fragmentat exploatațiile după 2020.

Aceasta plată se adresează în egală măsură micilor fermieri cu suprafețe foarte mici, având în vedere că aceștia nu vor mai beneficia de plata “micii fermieri” - sprijin care s-a dovedit a fi neatractiv pentru aceștia în perioada de programare PAC 2014-2020.

CRISȘ vizează, totodată, și fermele care nu făceau obiectul schemei “micii fermieri”, dar care constituie segmentul agriculturii la scară mică și mijlocie, aflat în plin proces de consolidare, ca fiind vectorii cei mai importanți ai lanțului scurt de aprovizionare și practicarea unei agriculturii prietenoase cu mediul.

Intervenția CRISȘ este complementară cu Intervenția BISS, cu eco schemele adresate sectorului vegetal, cât și cu alte scheme de sprijin cuplat din sectorul vegetal și zootehnic.

Sprijinul complementar pentru venit pentru tinerii fermieri (CIS-YF)

Sprrijinul complementar pentru venit pentru tinerii fermieri (CIS-YF) presupune acordarea unei plăți decuplate de producție pe hectarul eligibil declarat de tânărul fermier.

Intervenția CIS-YF contribuie la creșterea veniturilor acestora, după perioada de instalare și ulterior.

Plafonul alocat pentru anul 2023 este de 12.880.000,00 euro. Quantumul unitar planificat de 46,00 euro / ha.

Sunt eligibile la plată doar primele 50 ha din orice fermă, indiferent de dimensiunea maximă.

Sprrijinul de bază pentru venit pentru tinerii fermieri reprezintă acordarea unei plăți anuale tinerilor fermieri care au dreptul la sprrijinul de bază pentru venit în scopul sustenabilității și se încadrează în categoria beneficiarilor eligibili, respectiv:

- ◆ Tânărul fermier este definit conform secțiunii specifice din PNS (capitolul 4);
- ◆ Tânărul fermier este instalat pentru prima data ca șef al exploatației;
- ◆ Tânărul fermier este eligibil la plata BISS.

Tinerii fermieri care solicită CIS-YF în perioada de programare PAC 2023-2027 au termen limită de solicitare a plății de maximum 24 de luni de la instalare ca tânăr fermier în mediul rural (înființat fermă), cu respectarea cumulativă a condițiilor de eligibilitate mai-sus menționate.

În continuitate cu programarea anterioară, fermierii care au beneficiat de această plată integral, în perioada de programare PAC 2014-2020, nu mai pot solicita sprrijinul complementar pentru venit al acestei intervenții în perioada 2023-2027.

În schimb, dacă tinerii fermieri nu au beneficiat de sprrijinul integral, în baza perioadei de programare 2014-2020 și în programarea de tranziție la noul PAC 2021-2022, au dreptul la plata finanțării în perioada de programare 2023-2027, până la data limită din cei 5 ani prevăzuți, cu menținerea condițiilor de eligibilitate prevăzute la momentul acordării sprrijinului.

Din perioada pentru care se acordă acest sprrijin se scade numărul de ani care au trecut de la prima depunere a solicitării de sprrijin pentru tinerii fermieri.

Practici benefice pentru mediu aplicabile în teren arabil (PD-04)

Obiectivele eco-schemei vizează:

Sprrijinirea unor venituri fiabile ale fermelor,

Contribuirea la atenuarea schimbărilor climatice și la adaptarea la acestea, inclusiv prin reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și prin îmbunătățirea sechestrării carbonului, precum și prin promovarea energiei sustenabile

Promovarea dezvoltării sustenabile și a gestionării eficiente a resurselor naturale

Contribuirea la stoparea și inversarea pierderii biodiversității, la îmbunătățirea serviciilor ecosistemice și la conservarea habitatelor și a peisajelor

Suprafața eligibilă vizată de eco-schemă este de 5.750.000 ha de teren arabil, ce aparține fermelor cu dimensiunea de la 10.01 ha și care în prezent practică o agricultură convențională tip semi-intensiv sau intensiv, în conformitate cu analizele datelor IACS și evoluția structurii agricole a acestor exploatații, care se află într-o continuă evoluție.

Alocarea financiară orientativă pentru anul 2023 este 317.827.328,97 Euro, cuantumul unitar planificat fiind de 56,28 Euro/ha.

Eco-schema se aplică per hectar și vizează toate suprafețele de teren arabil pe care se desfășoară activitate agricolă în sectorul vegetal.

Fondul pentru Modernizare

Obiectivul general al programului este să susțină modernizarea și eficientizarea sistemelor energetice, îmbunătățirea eficienței energetice și tranziția spre neutralitate climatică în 10 State Membre UE cu venituri reduse (Bulgaria, Croația, Cehia, Estonia, Ungaria, Letonia, Lituania, Polonia, România și Slovacia). Totodată, Fondul pentru modernizare vizează tranziția către un sistem energetic cu emisii reduse de carbon, prin stimularea investițiilor în surse regenerabile de energie, rețelele de transport care să includă distribuția energiei termice în zonele rezidențiale și comerciale, interconectări de rețele pentru transportul de electricitate și gaze naturale, precum și stocarea de energie, îmbunătățirea eficienței energetice în producerea de energie, inclusiv în sectoarele de transport, clădiri, construcții, agricultură și deșeuri și pentru o tranziție echitabilă în regiunile dependente de cărbune.

Obiective specifice

Sprijinirea Statelor Membre beneficiare să îndeplinească obiectivele fixate pentru 2030 privind clima și energia și să joace un rol activ în tranziția UE către neutralitate climatică;

Creșterea securității energetice în Statele Membre beneficiare prin sprijinirea interconectărilor și modernizarea rețelelor energetice;

Accesibilizarea finanțării surselor regenerabile de energie;

Transformarea economiilor și a sectoarelor energetice ale Statelor Membre beneficiare în unele ecologice și mai curate;

Promovarea schimbului de bune practici între Statele Membre beneficiare.

Activități eligibile/Cheltuieli eligibile

Investiții în producerea și utilizarea energiei electrice din surse regenerabile;

Investiții pentru îmbunătățirea eficienței, inclusiv în transporturi, construcții, agricultură și deșeuri energetice;

Investiții în stocarea energiei;

Investiții în modernizare rețelelor energetice, conductelor centralelor de termoficare, rețelelor pentru transportul de electricitate și gaz, creșterea interconectărilor dintre statele membre;

Investiții în regiunile dependente de cărbune: recalificarea și îmbunătățirea competențelor lucrătorilor, educația, inițiativele legate de căutarea unui loc de muncă și start-upurile.

Toate costurile investiționale, cu excepția TVA, comisioane bancare, achiziții de teren peste 10% din costurile eligibile ale proiectului (similar EFSI).

Rata de cofinanțare

până la 100% din cheltuielile eligibile pentru investiții prioritare

până la 70% din cheltuielile eligibile pentru investiții non-prioritare

Rezultatele programului

În implementare, conform obiectivelor definite prevăzute în legislația europeană și națională.

Sinergii și complementarități cu alte programe

În contextul privind tranziția energetică, creșterea ponderii surselor regenerabile de energie, a măsurilor de eficiență energetică și a nivelului de interconectivitate a rețelelor electrice, recalificării lucrătorilor și generării de locuri de muncă în regiunile dependente de carbon, Fondul de Modernizare este complementar cu:

Programul Operațional Regional Axa 3, care sprijină dezvoltarea de regiuni cu orașe smart și prietenoase cu mediul, educate și atractive;

Programul Operațional Dezvoltare Durabilă Axa 1, care promovează eficiența energetică, rețelele inteligente de transport a energiei, utilizarea combustibililor și a soluțiilor de stocare;

Programul Operațional Tranziție Justă Axele 2, 4, care susține investiții în tehnologii și infrastructuri pentru o energie curată cu emisii reduse, dezvoltarea spiritului antreprenorial și a inovării, reducerea poluării și consolidarea economiei circulare, creșterea nivelului de ocupare a forței de muncă calificate;

Programul Operațional Educație și Ocupare, care susține creșterea accesului pe piața muncii pentru toți și promovarea antreprenoriatului, educația și formarea profesională;

Planul Național Strategic;

Fondul de mediu, care susține proiecte și programe dedicate protecției mediului;

Fondul de acțiune în domeniul managementului energiei durabile, care susține managementul energiei durabile la nivelul localităților sărace/ subdezvoltate din România;

Planul Național de Redresare și Reziliență, prin promovarea acțiunilor legate de tranziția energetică, exploatarea surselor regenerabile de energie, re tehnologizarea și digitalizarea sistemelor energetice sau tranziția regiunilor dependente de carbon împreună cu decarbonarea industriei energetice;

Granturile SEE și Norvegiene, care finanțează și proiecte din domeniul energie regenerabilă și securitate energetică, ori de eficiență energetică;

Interreg al cărui scop este de a aborda provocările comune transnaționale și interregionale, inclusiv cele din domeniul energiei durabile;

Programul Termoficare, cu acțiuni care vizează modernizarea, eficientizarea, re tehnologizarea sau realizarea de sisteme noi de alimentare centralizată cu energie termică a localităților;

Mecanismul Interconectarea Europei, care își propune dezvoltarea rețelelor energetice transeuropene și cooperarea în domeniul energiei din surse regenerabile;

Mecanismul Uniunii de finanțare a energiei din surse regenerabile, care susține creșterea capacităților de producere a energiei regenerabile prin investiții comune ale statelor membre;

InvestEU, care sprijină investiții în energie regenerabilă și eficiență energetică, inovarea și digitalizarea;

Fondul pentru inovare, care vizează implementarea de tehnologii, produse și procese inovatoare, cu emisii reduse de carbon;

LIFE, la nivelul sub-programului Tranziția energiei curate, care vizează dezvoltarea capacității de a crea cadrul și condițiile pentru tranziția energetică.